

ROMAN

No 8

SISU:

- H. Courths-Mahler: Rani amulett
A. Brausewetter: Jääroos.
M. Unterweger: Dies irae.
H. Käger: Kewade tulekul.
Orlson S. Marden: Inimese elukutsest.
Ed. L. Wöhrmann: Lasku, oh uni!
Björnstjerne Björnson: Kotkapesa.
H. Heyne: Eluring.
Ottwell Binns: Wiie palmipuu saar

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG“
TALLINN, 1926. A. V. AASTAKÄIK

Mina tarvitan ainult „EPHAG'i“
kosmeetika aineid.

ILUDUSE JA TERWISE

saavutate siis, kui tarvitate kõige paremaid kosmeetika-aineid; sarnaseid aineid on saada suures väljavalikus ja kõige odavam hinnaga „Ephag'i“ juures Harju tän. nr. 41. Iseäranis soovitame „Ephag'i“ odekolonne, lõhnaõlisid, hambapastat, Isis puudrit jne. Alati laos Pariisi firmade: Coty, Houbigant, Guerlain, Piver, Roger & Gallet lõhnaõlisid, puudrit ja iludusekreeme.

Heindmõistatuse lahendus

Nr. 3 (93)

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: Artemi Altermann, J. Anwelt, Paul Aljas, Linda Aken, K. Adamson, Hertha Armann, E. Arnower, H. Arnower, H. Anslan, Ada Altberg, H. Akken, Egon Awendt, Karin Awendt, E. Alt, K. Allisson, E. Besfamil, M. Balti, E. Bader, Erna Emar, E. Emann, Hilda Flor, H. Feldmann, Alfred Frants, Wold. Geering, W. Granfeldt, Aleksander Grünberg, Aleksander Gold, Heinrichson, H. Heinbaum, Feliks Hani, H. Herodes, Lembit Hermel, Karin Hermel, B. Johanson, Erich Johanson, F. Isajew, K. J-n, W. Jürisson, Arwed Johanson, Ewald Jäänmer, Milla Jeremin, J. Jürgens, L. Ingerman, Hans

Kippar, L. Kreegi, H. Kään, Karl Karu, Egon Kaeli, A. Kauler, Bruno Kask, Sofie Kromel, Hilja Kanter, Agnes Kütt, Karl Kreitsmann, Hilja Killak, H. Kasesemets, Artur Kalme, E. Kängsepp, Johannes Krekmann, Olga Kink, D. Kotsensky, Emmy Kink, W. Leiner, Senta Lepman, H. Lorens, A. Luige, W. Lauri, A. Leppik, Salme Luuk, A. Luha, Alma Lipso, Eha Lenk, Luule, Heli Laine, Elmar Mikita, R. Mikk, K. Mõttus, E. E. Mägi, Selma Malm, E. Möllifer, W. Mallas, K. Maamägi, Ferd. Martinson, W. Press, Margot Malm, Erna Mustik, Walfried Neumanskraft, Amanda Neumanskraft, Ella Nipmann, Alice Otstavel, O. Owiir, L. Petrow, Richard Palas, Oskar Pesman, Erich Pärn, G. Petri,

EESTI
RAHVUS-
RAAMATUKOOL

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.	KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o. -ü. „ARENG“.	1/1 lhk. M. 3500.—	1/4 lhk. M. 900.—
1/2 " (12 nr.nr.)	" 400.—	TALITUSE ADDRESS:	1/2 " " 1750.—	1/8 " " 450.—
1/4 " (6 nr.nr.)	" 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 " " 1200.—	1/16 " " 225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	" 80.—	(uks B Laenupanga majas).	Tekstis 50% kallim.	
Üksiknumber	" 40.—	Telefon 12-53.		

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. 8 (98)

Aprill 1926

V aastakäik.

Rani amulett.

Salsja kirjaniiku S. Courths-Mahler'i romaan.

5

Krahwinna ja Freda olid wiimats röömsad, kui pidustused lõppesid. Nad ei jõudnud lihtsalt enam kõik kaasa teha ja kaasa elada.

Päewal pärast lõpnu pidu walmistasi nad äraõidid wastu. Sõuna eel pidi rong nad jälle Madrafi tagasi wiima.

Enne lastis rani Freda weel kord oma juure kutsuda. Sõbrannad tahtsid üksksteist ilma tunnistajateta jumalaga jätta, enne kui nad hiljem üksksteisest wormilikult lahkusid.

Rani tuletas Fredale meele ta töotust Indiasse tulla, kui sobumaa temale enam midagi ei peats waktuma. Ja siis andis ta temale lahkimiskingituseks imetaolikt taotletud ehteasja, wahelüli broshi ja ripatfi wahel ühes kuldketiga. See oli tehtud kõige toredamast kuldfiligraanist ja täidetud kalliste kividega.

Freda tahtis selle kohkudes tagasi lükata, aga rani pani talle kingituse ise kaela.

„See on minu lahkimiskingitus sinule, mu Freda. Wana Nja, kellest sulle rääkis, pühitjes ta oma wõluga. Ta lases sulle ütelda, et ja seda ehet pead alati kandma, päewal ja öösel, sest see olla imetegew. Kuni ja seda kannad, ei taba sind õnnetus — aqa armuwalu. Nõidjõulise jõuga kisuwad need kiwid armastatud mehe südant sinu juure, nii et ta sinust lahkuda ei wõi, kuni ja teda ise armastad. Waata, Freda — ta mina kannan niisugust ripatfit. Ära naerata. Mina ei lahkuks taft iial. Olen

siin juba niipalju imet näinud, ja kes armastab, on ebanõklik. Soowin sulle sama juurt õnne, kui see mulle on õnneks saanud.“

Freda wahtis uimaselt ehtele.

„Kas wõin ma ainult siis nii kalli kingituse wastu wõtta, Maud? Sest mina ei saa seda sulle kuidagi wiift tajuda.“

„Sina pead selle maa wiiftiga leppima, Freda. Siin on wiiftks lahkujale lahkimiskingitust anda, et ta meid meeles peats. Waata, siin seda sõrmust — see antakse krahwinna Dorlagale. Ja tema wõib seda sama wähe tagasi lükata kui sina.“

Freda nägi iselaadilist sõrmust musta pärliga, mis imeilus oli, ja naeratas.

„Peab juba olema Rohapetta radsha, kel wõimalik on jarnasetid asju ära kinkida,“ ütles ta kelmikalt.

„Ja siis wõtan ma sinu toreda kingituse wastu ja tahan seda alati kanda oma armsa sõbranna, Rohapetta rani Suleih mälestuseks.“

Rani naeris.

„See kõlab uhkena, eks?“

„Wäga uhkena. Ja kõik mu head soowid jääwad siia sinu juure.“

„Ma tänan sind. Headel soowidel on wõlu jõud.“

Südamlikult jätsid nad jumalaga.

Pool tundi hiljem jätsid krahwinna ja Freda würstinna ja kaja daamid jumalaga.

Rani andis krahwinnale sõrmuse kingiks. Krahwinna oli wäiksele Sumarale kalli pulmaringi annud ja ei tõrjunud sellepärast kingitust wastuwõtma.

Rani Suleih ja Freda hoidsid weel kord kowasti üksteise käest kinni.

„Jumal sinuga, Freda!

„Jää õnnelikuks!“

Nii sõitstasid nad üksteisele.

Siis lahtusid nad ja sama naisteenija, kes nad tülles naistetubadesse juhtinud, saatis nad jälle suure marmorisaali palee wäljakäigu juure.

Seal wõttis neid teener wastu ja saatis nad ukse ees ootawa tõlla juure.

Patid olid juba waksali wiidud.

Täidetud huwitawatest muljetest, sõitsid nad waksali. Würstlik lojs kõtgega, mis nad seal näinud, seisid nende taga nagu unelm tuhat ja ühest ööst.

Freda ei olnud kallist ripatsit, „õnnebroschi,“ nagu ta teda nimetas, kaelast ära wõinud. See kiirgas ja wälkus nüüd päikse käes.

Krahwinna filmises seda naeratades.

„Teie sõbranna, rani Suleih, on Teile suurepärase ehte kinkinud.“

Freda nokutas pead.

„See on minule liig kallid, nagu sõrmustki, mis Teile mulle kinkisite, proua krahwinna. Ma ei tahtnud seda wastu wõtta, aga see oleks ranit haawanud. Nüüd kannan seda tema mälestuseks. Ja — ta ütles, et see mulle õane toowat, kui ma seda iial kaelast ära ei pane. Seda tahan ma siis ka täita.“

Ja punastades mõttes Freda rani sõnadele: „Nõidjõulise jõuga tõmbawad need kiwid armastatud mehe südame sinu juure, nii et ta sinust iial ei wõi lahkuda.“

Kas on armastajad tõesti ebausklikud, mõtleb ta ohates.

Krahwinna ohkas ja waatas alla musta päriliga sõrmusele.

„Loodetawasti toob see sõrmus minulegi õune. Pärilid tähendawad küll pisaraid — ja sõrmuses seisab must pärl. Aga ta on wäga ilus.“

Nad jõudsid waksali, ja juba mõne minut hiljem istusid nad rongis, mis nad Madrast tagasi wiis.

Kui nad jälle hotellis olid ja krahwinna ennast toatüdruku abil riiekest wabastas, märkas ta äkki, et ta rani Suleih sõrmuse oli ära kaotanud. Kõik otsimine ei aidanud — sõrmus jäi kadunuks. Urwatawasti oli ta sõrmuse, mis pisut lai, ühes kindaga sõrmest wälja tõmmanud, ilma et ise seda oleks märganud.

Ja siis oli krahwinnal jälle sama kummaline, õudne tunne, mida ta teatud kuuwäljal

ööil ka Luknowi sõites oli tunnud. Tal oli tunne, nagu ahwardaks teda mingisugune õnnetus.

Ta oli wäga kurb sõrmuse pärast, mitte ta wäärtuse pärast, waid sellepärast, et sõrmus oli rani Suleih kingitus olnud.

Fredaga kokku saades ütles ta:

„Bahandage kord minuga tublisti, Freda; olen rani Suleih ilusa sõrmuse ära kaotanud, ja peale selle on mul tunne, nagu ahwardaks mind film Indias õnnetus.“

Freda lohutab teda, nii palju kui oskab, ja tegi ta jälle rõõmsaks.

„Selle jõe tunde üle saate Teile naerma, kui Bombay jälle laewale asume. Aga kui Teil nii kurwad tunded on, siis peaksite Indias tõeiti wõimalikult pea lahkuma.“

Nüüd raputas krahwinna, ieenese peale pahane, energiliselt pead.

„Ei — niisugustele jõledustele ei wõi järele anda. Me jääme niikauaks, kui meil on kawatus olnud.“

* * *

Rahelja päewase puhkuse järele Pondichery rannal reisisid daamid jälle põhjapoolses suunas edasi. Kus neile meeldis, seal nad peatusid. Nagpuris elasid nad kaks nädalat, ja kuna seal palawus liig suur oli, siis otsustasid nad weel mõneks nädalaks mägestikuloororti reisisda.

Ettemalmistused selles olid rutu tehtud. Efti sõitsid nad mõne tunni raudteel ja siis palgatud härjawanoriga kitsast mägestikuteed mööda üles.

Teist ühendust seal ei olnud.

Wäga suurt rõõmu krahwinna selle edasisaamise wiisi üle ei tunnud. Ta oli wiimasel ajal tujukas ja närwiline, sest et ta terwis korras ei olnud.

Aga Freda oskas ifka jälle ta tuju tõsta. Ta tegi nalja primitiivse edasisaamisewahendi üle ja küsis kutserilt, kas ta loomad pika tee ta wastu panewad. Ta oli juba sedawõrd Hindostaanti keelt õppinud, et temaga mõtteid sai wahetada. Mees ütles, et ta neid oma loomadega ainult umbes poolde teede wrib, kuni teatud postibungalowini. Seal saawat nad edasiminekuks teie sõiduriista.

„Rahelja kuni kümme tundi, kui ühe tunni puhkamist kaasa armame,“ wastas mees.

Krahwinna lõt ehmatades läed kokku. Aga ei olnud parata. Waja oli edasi minna, ja piklamisi ronis wanfer mäest üles.

Pisut enam kui nelja tunni pärast jõuti postibungalowi ette.

Kutser wõttis ühes teenriga patid wanfrist wälja. Freda maksis selle tasu kätte ja mees

hakkas kohe jälle tagasi minema, et enne vööd veel koju jõuda. Nemad aga seisid ühes teenri ja toatüdrufuga oma pakkide kõrval.

Ei olnud näha ainustki hinge.

Bungalow näis olevat tühi.

Nad läksid sisse ja hüüdsid valjusti.

Ei midagi.

Ja tubades paistis, nagu oleksid elanikud sealt põgenedes lahkunud. Ümberlülutatud toolid, taldrerud toidujätistega, millel kärbsed sumistaksid, poolitud joogiklaasid seisid laual. Sgal pool valitset kirjeldamatut korraatust.

Piika asjatu koputamise ja hüüdmise järele wajus krahwinna wäsinult toolile — ta ei jõudnud enam jalul püüda.

Freda palus teda pisut puhata ja tahtis seni maja ümbrusest inimesi otsida, kes võisid talle teatada, kust nad jälle härgi saaksid edasifoiduks.

Ta läks maja ette ja waatas ringi. Teener ja toatüdruk istusid rahulikult kohwritel.

Bungalowi taga, umbes sada meetrit kaugemal, nägi Freda onni, mille kõrvalt terve suitsuwine tõusis.

Ta hakkas teregemini hingama. Seal pidid elama inimesed.

Sulgesti läks ta sinna ja awas energilise koputamise peale ukse.

Üks wana hindulane kükitas samipõrandal ja segas kausi. Freda kogus kõik oma Hindostaani sõnaraasud kokku ja seletas mehele, et ta postibungalowist inimesi pole leidnud.

Hindulane tõusis ja silmitset neiu oma mahedate filmadega.

„Misjäs sahib mitte jääma posti-bungalowi — ruttu sealt lahkuma,“ ütles ta wiletsas Inglise keeles. Sest ta arwas Fredat inglannaks.

Freda küsis imestades, miks ta jääda ei wõi. Ja siis kuulis ta ehmatades, et mitu bungalowi elanikku neil päewil kolerasse haigeks jäänud ja surnud. Rahkugu ta oma sellistestega nii ruttu kui võimalik kardetawast majast.

Freda oli nõutu.

„Aga kuidas saame mägestikku edasi?“ küsis ta. „Kas siin siis mingisugust foiduwõimalust et ole?“

Hindulane kehitas õlgu.

Lühilise mõtlemise järele ütles ta Fredale, et tunni tee eemal olla üks talu, mille omanik kuurorti piima, wõid ja mune wiimat. Temal olla foiduriist ja hea tasu eest tegewat ta selle foidu.

Freda küsis temalt, kas ta hea tasu eest ei tahaks nendega tulla ja pakte kanda, sest neil olla ainult üks teener kaasas.

Wanamees oli sellega nõus ja lõi kätse platsi. Sellele wõiwat nad oma patid panna.

Nõõmus, et wähemalt edasi jõuawad, läks Freda hindulase sellist bungalowi tagasi ja tähendas teenrile, et ta hindulase sellist patid kätse laoks.

Siis ruttas ta ise krahwinna juure, kes ifka veel jõuetult toolil istus.

Freda teadaanne ajas ta ruttu jalule. Nõõmus põgenes ta majast.

Nüüd algas raske rännat mäest üles pätkse kääs, ja tunnist sai kaks, kuni nad talusse jõudsid.

Sealt said nad tõesti wantri, õlgugi õige wiletsa. Ja röösta piima ning saia kosutuseks.

Hindulasele maksti palk wälja ja ta soowis neile rõõmsasti head teed.

Siis reifiti wiletsas wantris edasi kuni kuurortini. Enam surnult kui elawalt jõudis krahwinna sinna ja wajus kohe woodisje, niipea kui ühes kenas ja weetlewas majas oli korter leitud.

Toatüdruk ja teener pakkisid alles asju wälja, ja Freda istus oma perenaise woodi ees, tegi talle kümi mähitust palawale otsaesisele ning kandis ta eest lütrena hoolt.

Tänilikult silmitset krahwinna teba.

„Mu süba on nii halb, armas Freda. Loobetawasti ei taba mind ometi haigus.“

Freda lohutas teba, ja wiimaks jäi ta magama.

Nüüd läks Fredagi wäsinult woodisje ja ärkas mõne tunni pärast uuesti kosumult.

Aga krahwinna jäi nõrgaks ja haigeks. Ta waewas ennast weel huik aega ja katus ifka jälle üles tõusta. Ta tartis kangesti, et raskesti haigeks jääb. Ja tõesti, ta jäigi kolerasse raskesti haigeks.

Freda ehmatas südamest, kui talle juurekutsutud Inglise arst ütles, milline haigus ta perenaisel oli.

Aga ta tõibus ruttu, sest et see pidi olema, pigistab hambad wapralt kokku ja läks haigewoodi ette tagasi krahwinnat rawitjema, kuna keegi teine seda teha ei tahtnud. Toatüdruk tõrkus ifegi sinna tuppä minemast, kus haige wiibis.

Nii weitis Freda kaks päewa ja vööd wähetumalt haigewoodi ees ja rawitset kallist haiget enastohwerdawalt. Aga ta ei jakanud haiget surma kätte wabalt wälja kiskuda. Kolmandal hommikul suri krahwinna, ilma meeleärkusele ärkamata.

Nuttes wajus Freda woodi ette põswili. Ta oli kaotanud perenaise, kellest ta südames tahju oli.

Ilma nõuta seisis ta nüüd. Täitsa üfifi mõdraal maal, kartwate teenijate seltsis, ainult mõdraate abi peale lootes.

Kõige pealt paigutati ta ühes tüdrukuga ja teenriga eraldusmatja, kuhu ta kumneks päewaks pidi jääma, enne kui tohtis edasi reistada.

Krahwinna maeti maha ja asjad, mis ta kannud, hõletati ära, nii kaugelt kui neid ei saadud infitseerida. Suurem hulk palke seifid alles raudteejaamas ja jäidki esialgul sinna.

Freda telegrafeeris nüüd kõige pealt krahw Hohenauale, krahwinna ainsale sugulasele, ja teatas krahwinna surmast, juure lilades, et seletaw pikem kiri telegrammile wiibimata järgneb.

Selles kirjas teatas ta krahwile täielikult kõik ja teatas ka, et ta niipea kui võimalik krahwinna pakkidega, ehetega, paberitega, toatüdruga ja teenriga kõige kiiremal teel Saksamaale tagasi reisir ja siis wiibimata tema juure tuleb.

Niipea kui see sündinud, wajas ta wõõraste ja uinuse sügawasse unesse. Loobus nõudis oma õigust.

Alles teise päewa lehtpäewa paiku ärkas ta ja tundis enda kehakult jälle üsna korras ulemat. Seda wägewamalt waldas teda walu ta perenaise pärast, kes tema wastu alati hea olnud. Selle juures wajas talle ka koorem südamele, et ta nüüd olt koha kaotanud. Et uue koha saamine kerge ei olnud, seda ta teadis. Wähemalt ei saanud ta ita enam sarnast kohta.

Ja ta mõtles järele, kas ometi kõige parem ei oleks, kui ta Royapettasse tagasi läks ja rani poolt palutud koha wastu wõttis.

Uga midagi seletamatut holdis teda seda tegemast. Mitte kõige wiimsena mõte, et tal kohujeks olt krahwinna palke ja ehteid kui ka dokumente krahw Hohenauale isikult ära anda.

Et krahw oma perekonnaga tema perenaise äkilise surma pärast waga kurb oleks, paistis ta meelest kahtlane. Ta tundis seda wähesõbralikku wahetorda, mis krahwinna ja ta ainja sugulase wahel olnud. Ja teadis, et krahw Hohenau waranduslik seikuford wilets oli ja krahwinna mingisugust testamenti ei olnud järele jätnud. Kui elurõõmus, terve proua ei olnud ta weel surma peale mõelnud ja testamendist midagi teada tahtnud, kuigi ta notarius temale seda enne reistile minekut tungiwalt oli soowitanud.

„Sellega ei ole ruttu; kahekümme aasta pärast ehk mõiten sellele,“ olt krahwinna naerdes wästanud

Ja nüüd pidi kõik ta suur rikkus krahw Hohenauale langema.

Freda armas oma kohujeks enesele lasta krahwinna kohta korralikku surmatunnistust wälja anda. Samuti lastis ta kõik kirja panna, mis krahwinnal kaapas oli. Neistkassa sifu, ehetekast ja kohwite sifu pandi täpselt kirja ja selle kohta tehti toatüdruga ning teenri juuresolekul protokoll.

Siiis lastis Freda kõik korralikult sisse pakida, ja kui ta karantiniini wäikes, reisis ta ühes teenijatega jalamaid Bombaisse, et seal laemale asuda.

Ta armas enesel õiguse olemat oma ja teenijate reistikulud krahwinna reistikasast kinni maksta. Uga ta märkis piinlikult wõimse kui krossi üles, et seda pärijatele ette panna.

Bombayst, kus ta weel kaks päewa wiibis, kirjutas ta kolonell Mollahile ja tema prouale ning teatas neile krahwinna surmast ning kõigest, mis neid wõis huwitada.

Ka rani Suleihle kirjutas ta ja teatas temale, mis sündinud.

„Sellegipärast lähen ma Saksamaale tagasi, aga ma tahan pidada oma töötuse ja tagasi tulla — kui saatus seda tahab.“

Kui ta kaks päewa hiljem auriku reelingu ääres seisis ja kodureist algas, wõttis ta suuril, tõstis filmil tagasi päikse kaks seiswa imemaa India poole.

Sündmused, mis ta siin läbi elanud, lendasid ta mõtetest mööda. Torebaid muljeid olt ta siin kogunud, aga ka raskeid tunde läbi elanud. Ja ta pidi mõtlema kuulwalge õõ peale, mil krahwinna tumedas eelaimuses oli näinud surnowälja oma ees.

Ta kahmas oma õnnebroshi järele. Kui see tõesti talisman olt?

* * *

Freda v. Waldau oli oma wännale Bremenist telegrafeerinud, et ta kodumaale tagasi jõudnud, sest et ta perenaine surmud, ja et ta ühes päewaks tahab Berliini tulla, teda jälle nägema, enne kui ta oma perenaise sugulaste juure läheb. Ta teatas wännale täpselt, mil ta Berliini jõuab, ja andis temale ka oma hotelli teada.

Barun Hans von Ramberg ootas oma õde juba waksalis.

Südamlikult teretasid nad üksteist.

Barun Ramberg oli waga sümpaatliku wälimusega Suur ja sihwakas, mustade juuste ja filmadega ning päewitanud sõjamehe näoga.

Kui nad autos istusid, wõttis ta õe käest kinni ja ütles talle, kui waga see teda rabinud, kui ta krahwinna surmast teate saanud.

"Mis saab nüüd, Freda? Mis tahad ja teha?"

Freda teatas temale, et krahw Hohenau teda kõige pealt oma juure olla kutsunud aru andma. Sellepärast reisivat ta juba homme Düsseldorfis, kuhu krahw oma mõisast temale on lubanud hobused vastu saata.

"Mis siis saab, Hans, ei tea ma veel. Mul ei ole ainult enese pärast kahju, et koha kaotasin. Kes teab, millise kodu ma nüüd leiän. Ja ma oleksin sulle ometi heameelega tulewikusti krahaha saanud, mis su wee peal hoiab."

Hans silistas ta kätt ja vaatas tumedalt oma ette.

"Minu peamure käib sinu kohta, Freda. Juba küllalt paha on, et ma sinu viskest veel omale pean võtma. Ja paraku pole mul ifka veel vähematki lootust, et võiksin sulle tagasi maksta."

"Aga enesele sellepärast muret tee."

"Ometi, see teeb mulle pa ju muret, sa armas, tore inimene. Kui paha, et krahwinna ilma testamendita suri! Tema oleks sinule vististi legaadi määranud."

"Wõh küll olla, sest ta oli minu vastu väga hea. Aga meie peame arvestama sellega, mis on, ja mitte sellega, mis oleks võinud olla."

"Seda küll! Kas ei usu sa, et krahw Hohenau, kes nüüd ju naerew pärija on, sulle kahjutasu makjab? Tema võiks ju sinu heaks midagi teha. See on minu kindel arwamine."

"Aga, Hans, kas sa siis usud, et ma enesele mõõral inimesel midagi lasen kinkida?"

Hans hammustas huuli ja silmitses õde rahuilt.

"Sul on ju õigus, Freda. Aga hädas ei tohi nii maa valija olla. Ja diett nii paljust pahast päästnud ja nad võlgnewad sulle tänu."

Freda raputas pead.

"Ma tänsin ainult oma kohust. Ja peale selle on mulle lepingu järele kindlaks määratud weerandaasta palk ja prii ülespidamine pärast ilmarestilt kojusõudmist. Selle lepingu tegi krahwinna minuga enne teele minelut. Peale selle sain viimastel kuudel kahetõrde palga ja olen sellepärast rahaga warustatud. Vähemal weerandaastal võin sulle siis ka veel harilikult krahamassu maksta."

Hans punastas äkki.

"Seda ei wõi ma vastu wõtta, Freda."

"Ometi, wõid"

"Aga mis saab siis, sinust?"

Freda hingas sügawasti.

"Otsin omale võimalikult ruttu teise koha."

Hans wõttis ta käest jälle kinui.

"Sellejuures mõtled sa minule, Freda, keegi ei tohi aimata, et minu õde enesele wõõraste juures peab leiba teenima. Siis ei saliks mind rügemendis keegi. Ja paraku tõotasin ma emale enne surma niikaua oma rügementi jääda, kui mul võimalus on ennast seal hoida. Sa tead, ta arvestas sellega, et õwitsereina rikka naise saan."

Freda nokutas pead.

"Tean, Hans. Ja sa wõid rahulik olla; minu luust ei kuule keegi, et ma sinu õde olen. Ainult krahwinna Dorlaga teadis seda."

Hans juudles ta kätt.

"See on tibe, Freda. Olen sinu peale nii uhke ja ei wõi sind ometi õeks nimetada, ainult sellepärast, et sa elus nii wapper oled. Ja nüüd pean jälle sinu eest muretsema. Krahwinna Dorlaga juures teadsin ma ju elu hea olemat, nüüd seijad jälle et millegi ees ja mina ei saa sind aidata. Jumal teab, kui ma nüüd rikka neiu leiaksin — ütksõit, milline ta wälja näeb, ma abielluksin temaga jalamaid, ainult et sind saaksin aidata — kui see mul ka ei tea kui tibe oleks."

Freda raputas naeratades pead.

"Mitte nii, Hans. Minu pärast ära muretse. Küll mina juba läbi saan. Selle rahoga, mis mul on, saan veel mõne aja läbi. Siis letan jälle nõu."

Hans silmitses kallist ripatst, mida õde, nagu alati, kandis, ja kallist sõrmust, mis krahwinna temale kinkinud.

"Sul on ju väga kallid ehted. Fredal Tarbekorral wõiksid nende eest ka raha saada."

Neiu raputas tõõselt pead.

"Niikaugele asi tiial ei arene, et ma need ehted peaksin ära müüma. Need on mulle kallid. Aga waata, olemegi juba hotelli juures. Jutustan sulle hiljem, kuidas nendega lugu on."

Auto peatas, ja parun Ramberg nõudis oma õele toa. Kui nad seal siis üksksteie wastas istusid, jutustas Freda oma läbielamusest Indias ja külaskäigust Konapetta radisha lossis. Ainult sellest ei rääkinud ta, kes temale ja krahwinnale lossipääsemiseks oli piletid muretlenud. Selle mehe nime, kes ta südamele kallis, ta ei nimetanud.

Aga sellest rääkis ta, et rani Suleih teda oli oma juure kojadaamiks ja feltineiuks jätta tahtnud.

Parun Ramberg waatas üllatatult üles.

"Ja seda ei wõtnud sa vastu, Freda? Mitlugune hiilgaw pakkumine! Oleksid olnud kõigist muredest korraga lahiti!"

Freda naeratas.

"Ei, Hans, ma ei võtnud seda vastu. Mul oli, nagu oleks mind kodumaa tuhande sõdamega siia tagasi tõmmanud."

"Kui ja seda ei kahetse," ohlas Hans.

"Siis on mulle tee Kogapeitasse ikka veel lahti. Võin ranile iga päev firjutada, et tulen."

Hans silistas ta kätt.

"See rahustab mind ometi, Freda. Kõige pahema eest tean sind kaitstuna. Ja nüüd tahad sa kõige efsiti Düsseldorfis reisisda?"

"Jah, homme hommikul. Bremenis ootas mind krahv Hohenau kiri, milles ta mulle teatab, et mind püüdnud hõivata, kuid ma olen siiski vabalt läinud."

Hans naeris.

"Tema on püüdnud sind kinni. Kes ometi tema nahas peitaks!"

"Oh, Hans, krahv Hohenau on juba vana herra. Ja sina oled noor. See on enam kui riiskus."

"Võimalik. Millal jõuad sa Düsseldorfis?"

"Ühes kuu seitsme."

"Kuhu jätsid sa krahwinna teenijad?"

"Lasksin nad Bremenis koju ja andsin neile krahwi käjul aasta palga kätte."

"Mis me läna teeme?"

"On sul teenistus?"

"Minult tella kolmest viient, muidu olen vaba."

Freda mõtles järele.

"Siis — sööme lõunat koos. Kuna sina teenistuses oled, ostan ma midagi. Siis joo me siin hotellis teed ja läheme õhtul ooperisse. Kuulsin, et mängitakse „Meisterfinger."

See eeskava teostati.

Kui Hans õe kell 12 öösel hotelli saatis, jätsid nad jumalaga.

Järgmisel hommikul oli parunil teenistus ja ta ei saanud wafali tulla.

"Sa teatab mulle kõik, mis ette võtab, Freda," palus ta.

Freda nokutas pead.

"Eiotsa jään ma mõneks päevaks krahv Hohenau mõisa. Ta võib ju nõnda, et ma teda seni aitan, kuni palga saan. Wahepeal on mul aega teist kohta otsida. Muidugi teatan sulle alati, kus viibin."

Nad lahkusid südamliselt.

* * *

Krahv Hohenau, krahwinna Dorlaga sugulane, oli ise oma kaks tundi laugel seisnast mõistat Düsseldorfis jaama preili v. Waldaule vastu sõitnud.

See polnud wahest tähelepanek, vaid oli ainult närvilise rahutu ootus. Freda pidi te-

male mitte üksi täpselt jutustama ta sugulase viimastest elupäevadest, vaid kõigepealt temale tooma kohtulikult tõestatud surmatunnistuse, mida ta wajas püüdnud vastu võtta, kui krahwinnal muud testamenti ei olnud.

Ja just eriti selle viimase punkti suhtes oli krahw väga uudishimulik.

Tema oluford polnud sugugi kiidumäärt ja ta elas alalises mures, mitte teades, kuidas oma suurt perekonda seisusekohaselt läbi viia. Tal oli kolm poega ja kaks tütarit ja väga väike sissetulek. Sest ta mõis kannatas wiletsa majapidamise all.

Küll teadis krahw, et ta krahwinna ainus elav sugulane oli ja et krahw Dorlaga polnud sugulast järele jätnud. Aga ei võidud ju teada, kas krahwinna Dorlaga testamenti teinud ja oma waranduse wahest ei olnud määranud kellelegi teisele. Sest tema ja ta sugulaste waheford polnud sugugi sõbralik. Minewikus oli neil olnud õige raskeid pahandusi, mis krahwinnale põhjust andsid krahwi ja tema perekonna vastu õige külmaks jääda, kuigi ta neid nii mõnikord rahaliseit suuremeelselt oli toetanud.

Siimukalt olid nad nüüd kõik need aastad raskelt püüdnud lootnud, sellejuures alati fartuses olles, et ehk krahwinna mõiks veel uuesti abielluda ja kõik nende lootused nurja ajada.

Et krahwinna midagi uue abiellumise vastu ei olnud, seda polnud ta ilal eitanud.

Ja nüüd oli ta ometi lesena jurnud.

Kuna Freda oma tuleku oli tänase peale kindlaks määranud, siis olid ta krahwi kolm poega selleks ajaks puhkuse võtnud ja ootasid nüüd noore daami tulekut. Herrased Fredat isiklikult ei tunnud, aga kuna ta teadis, et krahw Hohenau temale tõlla jaama vastu saadab, siis küsis ta rongilt lahudes pakikandjalt, kus ta teadwat, kus Lehnsbergi mõisa töld seiswat.

Pakikandja ütles temale, et krahw ise teda suure ukse juures ootawat, ning juhatas preili v. Waldaule ise sinna.

Ja mõni minut hiljem seisis ta krahwi ees, kes temale mõne sammuga vastu astus.

"Preili von Waldau?" küsis ta wilsakalt kübarat kergitades.

Freda nokutas pead.

"Mul on küll wist au krahw Hohenauga rääkida?"

Krahw, kuiwetu piff herra õredate juustega ja suurte murrubega, kummardas. Tema pruunikaspunasele näole ilmus suur üllatus. Ta helesinised silmad wahtisid kohtmetult elegantset,

üllast noort daami, kes nii julgesti ja ilmosa-
masti tema ees seisis.

Wälk ja pant! See on ju suurepärane
nähtus! Tema kõrwal näenad ju minu tütreid
välja nagu tõffised maapomerantšid. Niisugu-
sena pole ma juba naissekretääri enesele ette
kujutanud, mõites ta.

Ja tahtmatult mõttis ta enda kofku ja kor-
raldas oma oleku teatud rüütlimeelsele wiisa-
kuse ajameie.

Ta aitas Fr dat wiisakalt tõlda astumisel
ja küsis tait bagaaschi kwiitungi, mille Freda
talle andis.

"Krahwinna suured patid andsin ma Bree-
menis kirsaadetisena üles. Need jõuavad hil-
jemalt homme siia. Minult kõige tähtsamad as-
jad woin ma kobe kaasa."

"Hea küll, hea küll, armuline preili."

Ta tahtis jedelit pakikandjale anda, aga
Freda tegi tagasihoidwa liigutuse.

"Herra krahw, ma ei usu, et tarwis on
kõiki minu patke Lehnsbergi wiia. Minu kaks
kohwrit mõiks küll Lehnsbergi wiia."

Krahw oli kahewahel. Te ei teadnud öieti,
kuidas siin oma wäga energilise proua mõttes
otsustada. Aga wiimaks tegi ta ometi otsuse.

"Ma arwan ometi, et mõneks ajaks Lehns-
bergi jääte, armuline preili, kui Teil meie
jaoks aega jätkub. Meil on ju hull asju läbi
rääkida ja korraldada."

"Niikaua kui teil mind waja on, seisjan
Teie käsutuses," wastas Freda.

"See on mulle armas. Ja igaks juhtumu-
seks lasen ma Teie patid Lehnsbergi wiia. Need
toob ära meie piimawanker, mis nii kui nii
õhtul ja hommikul linnas käib. See ei tee
meile tüli."

Freda nokutas pead.

"Kuidas soowite, herra krahw. Tahtsin
Teil ainult asjatult waewast hoida"

Krahw andis nüüd patkide asjus käsu.
Käsi patid olid juba kutsari korralduses.

Siis astus Freda tõlda.

Krahw istus tema wastu.

Kutsar tõmbas ohjad sirgu ja tõld wuras
teele. Tüli aega silmitses krahw oma wastas
istujat ilusat neiu. Ta ei teadnud, kuidas
alata, et põlewate küsimuste kohta ruttu tea-
teld saada. Wiimaks kõhatas ta tagasihoidlikult
ja ütles:

"Teie mõite arwata, mu armuline preili,
millise ehmatuslega meie oma armsa austatud
sugulase äkilise surmateate wastu mõtsime.
Meie oleme weel praegugi selles suhtes lohu-
tamatud."

Freda nokutas pead. Kuigi ta teadis,
milline wahetord krahwinna ja krahwi wahel

olnud, siis tegi ta ometi, nagu usuks ta
krahwi sõnu.

"See oli raske löök — ka mulle. Kaotasin
krahwinnas wäga hea perenaise. Kes teba tun-
dis, leinab ta warajat surma waluga."

Krahw tegi heakskiitwa liigutuse.

"Ja jah, muidugi! Tema oli suurepärane
proua. Meie armastasime teda wäga, kui ka
— hm — jah — kui me ka temaga palju ei
saanud koos olla. Me nägime üksteist harwa,
sestjaadik kui ta oli saanud krahwinna Dor-
lagats. Ja nüüd suri ta nii õffi — kisti nii
äkki õitsmasti elust välja. Walus — wäga
walus! Me oletasime ju alati, et ta weel
kord abiellub"

Freda raputas pead.

"Seda kawatust tal ei olnud."

"Aga ta teatas meile mitu korda, et see
wõimatu ei ole."

"Do, see sündis küll ainult naljapäraft.
Minule ütles ta kindlasti, et ta ei mõtlewatti
teist korda abielluda."

Humitatult oli krahw ettepoole lastunud.

"Nii, nii! Noh, siis tegi ta wistiski
ainult nalja. Ta mõis ju wäga lustilik olla —
wäga lustilik. Hm! Jah — nüüd on walus
mõtelda, et ta enam ei ela."

"Ta tegi õige kurwa näo."

Freda wahtis suuril silmil oma ette. Ta
teadis kindlasti, et keegi teine krahwinna Dor-
lagat nii südamest ei leinanud kui tema.

Ta ei furnud heameelega, ta armastas elu,
ütles ta nagu enesele.

Krahw nokutas nagu sügawas mõttes pead.
Siis ajas ta enda jälle ohates sirgeteks.

"Kas suri ta rasket surma?"

Freda eitas.

"Ta ei teadnud enesest midagi, kui suri."
Huriwalt ja rahutult silmitses krahw Fredat.

"Siis ei teadnudki ta, et peab surema?"

"Ei. Sumalale tänu mitte."

"Nii, nii! Hm — jah — siis ei saanud
ta enam ka oma wiimast tahtmist väljendada?"

Sellest küsimusest kajas wälja hingetu ootus.
Freda märkas seda ja teadis, et see küsimus
wäga põlew oli.

"Ei, testamenti ta teha ei saanud."

Krahw hohenuu nõjatas tagasi. Tema
wärskewärmiline nägu muutus siemise ärewuse
päraft lahwatuks.

Mees natulise aja päraft uuris ta edasi.

"Ja enne ilmareisile minekut? Kas ta siis
testamenti ei teinud? Teie kui tema naissek-
retär tundsite ju ta asju? Wõi effin ma?"

"Teie ei effi, herra krahw. Mina olen kõik
ta era-ja ärikirjad kirjutanud ja tean kõik.
Olin tal ka kaasas, kui ta enne teeleminekut

notaariuslega ja oma esimese ametnikuga rääkis. Kõiki lepinguid, mis ta tegi, tunnen ma hästi. Ja ma olen ka tunnistajaks, kui notaarius talle nõu andis enne reisi testamenti teha, sest et krahwinna teada ei võinud, kas ta veel tagasi tuleb. Aga proua krahwinna ütles kindlasti ei."

Krahwi filmad loitsid ärevas rõõmus.

"Do — tõesti — see huvitab mind loomulikult väga. See on ju ometi arusaadav, eks ole, mu armuline preili? Selle teate eest olen Teile muidugi — ülitänulik. Ja üldse — see oleks mulle väga väärtuslik, kui mulle pärandusajade korraldamisel lahkesti abiks oleksite. eeldades, et Teil aega on. Muidugi mõista, annaksin Teile selle eest tasuta."

Freda ajas oma pea uhkesti püsti.

"Seda pole vaja, herra krahw. Minu kohus on Teile kõigis asjus abiks olla, nii kaugelt kui need puudutavad seda asja ja mu endist teenistust. Lepingu järele seisjan ma veel weerand aastat oma perenaise palgal ja leival. Sel ajal võitte mind käsutada ja ma palun Teil mind ainult siis wabastada, kui selle aja jooksul omale uue koha leian."

"See on enesest mõista. Pealegi on mul hea meel, et ehitaja walmis olete mind aitama. Nagu juba ütlesin, tasun Teile seda heameelega."

"Ütlesin Teile juba, herra krahw, et seda tarwis ei ole. Ma täidan oma kohuse ja ei nõua tõesti enam, kui mul nõnda on."

Krahw kummardas kohmetult ja ruttas ütlema:

"Teie ei tohi mind walesti mõista, armuline preili. Ma ei wõi ju Teile teenistust wastu wõtta ilma sellekohase tasuta."

"Teile ei ole minu teenistust mistiski mitte kauem vaja kui palka saan, mis ju veel weerand aastat kestab. Aga kui ma Teilt midagi tohin paluda, siis on see, et mulle tunnistuse annate, et kaks aastat krahwinna Dorlaga juures seltsimeeluna ja sekretärina teenisin ja ma sellest ametist ainult sellepärast wabanefin, et krahwinna suri. Seda tunnistust wajan ma uue koha saamiseks."

Krahw kummardas ruttu.

"See sünnib muidugi, ja kui ma Teile weel isikliku soovituslega wõin toeks olla, siis, palun, käsutage mind. Mul on kõiksugu tutwust ja ma wõin Teile wõib olla kasulik olla."

"Selle wõtan ma muidugi kõige suurema tänuga wastu."

Mõlemad inimesed, kes üksteisele siamaani tähtsa wõõrad olnud, rääkisid sel sõidul kõiksugu tähtsaid asju. Krahw oli, hoolima

ta mitmekordsetest kinnitustest, et sugulase surm teda walusasti tabanud, wäga lõbusas helemuses. Ta weffinised filmad läikisid ära-andlikult ja ta kiitis Fredat ta ettewaatuse eest, kui see talle ütles, et ta krahwinna kohulikult tõestatud surmatunnistuse koha kaasa toonud.

Salajase hirmusjudinaga kuulas ta haige käigu järele, ja kui Freda temale enesestmõistetama rahuga teatas, et ta krahwinna haige-woodi eest ei olla lahkunud enne, kui see filmad kinni pannud, siis kummardas ta tema ees aupaklikult.

"See on julgus ja enesefalgamine, armuline preili, ma imestan Teil."

Freda raputas pead.

"See oli ainult tänukohus mu perenaise wastu, kes mulle alati oli teinud ainult head. Kas pidin, nagu ta toatüdruk, keelduma teda rawitsemast? Siis oleksin pidanud iseene ees häbenema."

"Nii mõnigi Teile asemel oleks kõige pealt mõelnud iseene peale, nagu see toatüdruk."

"Minult teenijaiseloomud, herra krahw, mitte aga inimene, kel õige süda rinnas põksub."

"See õige süda oleks wõinud Teil aga elu maksta."

"Selle peale ei wõi mõelda, kui inimene tahab iseenelele ustawaaks jääda."

Wisut kohmetult waatas krahw neiu ilusale, uhtele näole. Ta paistis oma meelest äkki olemat nii wäike — ja seda juhtus temale harwa. Tekkis kaunis piff waheae. ja siis jõudsid nad Lehnsbergi.

* * *

Mõisa herrastemaja oli õige kaine ja mitte filmawaistew hoone. Kut tõid peatas, hüppas krahw wälja ja aitas Fredat wäga wiisakalt wälja.

Nad astusid kotta.

Seal tuli nalle wastu krahwinna oma tütardega, ja lahtise elutoaläwel nägi Freda kolme noort herrat, krahw Hohenau noorendatud kuju, põnewal ilmel ootawat. Kõigil neil nägudel seisis salajane uurtimine ja küsimine. Ja nendele wäljendamata küsimustele wastas krahw Hohenau Freda selja taga kummalise käenäitamisega. Ta wõttis läbära peast ja teerutas seda salajase rõõmuga.

Et Freda seda kojapeeglis nägi, ei aimanud keegi. Ta nägi ka, kuidas kõigi nägudest hiilgaw heik üle lehwis. Ja ta südames liikus sügaw lein.

(Järgneb).

Jääroos.

Saksa kirjanik Artur Brausewetter.

4

Kui ta kaunis äkki lõpetas, waatas neiu talle pool imestades, pool paludes otsa:

„Rääkige edasi . . . ikka edasi!“ tuli ta woogawast südamest käskiwalt. Aga sõnadeks sõlmida ta seda ei suutnud. Nii ei kuulnud õpetaja neid sõnu ja neiu suuri, kurbi silmi ta ei näinud, sest widewik walitses juba troska oli hämar.

Esimesed laternad wälgatasid põlema, wubisesid ja wabisesid oma kõrgetel postidel ja wiskasid wahetewahel wilkuwat helki siledale, niiskele asfalidile.

Nüüd peatas woorimees lihtsa maja ees, kus Roosi elas. Neiu andis õpetajale kätt ja tänas teda mõne pressitud sõnaga; siis tuli ta troskalt maha ja sammus, kui woorimees edasi sõitis, kolm treppi oma wäikse elukorteri juure üles.

Majas, kus palju elanikke asus, ei olnud ta oma tõrjuwa ja kinnise olewuse tagajärjel ühelegi naabrile lähenenud. Sellepärast polnud nüüd kedagi teda ootamas. Ta awas oma korteri ukse ja astus pimedasse, külma, tühja tuppa, kus weel mõne tunni eest ta isa puusärgis oli puhanud.

Kui aga surnukehast järele jäänud jäljed ja lillede uimastaw lõhn, mida isegi lahtised aknad ei olnud wälja ajada suutnud, temale rõhuwalt südamesse tungisid, asus ta rinda nimetu üksindustunne; surma hingus ümbritses teda, nagu kuuluks ta enam temale kui elule. Hingeliselt kui ka kehaliselt murtuna wajus ta toolile. Teda waldas täielik ükskõiksus, nii et enam jõudu ei olnud palitutki seljast wõtta ja tuld põlema panna.

Liikumatul istus ta, ei mõtelnud enam millegi peale, ei tahtnud enam midagi . . . Ainult sõnad, mis noor õpetaja temale troskas rääkinud, wubisesid ta wäsinud, tühjas peaaigus ilma mõtte ja kokkukuuluwusega, aga sooja tooni wõnkumisega. Siis raputas ta tõrjudes pead ja kibe, imestaw naeratus mängis ta suu ümber.

Lõpuks kustus seegi.

Sügaw wäsimus, mis osalt minestus, osalt uni oli, kustutas mõneks tunniks kõik teadwuse ta piinarikkast ja raskest, üksildasest elust.

6.

Awades teisel hommikul silmad, laemas Roosi pooleldi riidest lahtiwoetult woodis. Waewaga tuletas ta enesele meele, et ta öösel silmapilguks ärgates siia oli kobinud. Nüüd jäi ta teatud mõnutundel oma wäiksesse tuppa pikali, nii kaua, nagu ta seda aastate kaupa enam iial ei olnud teinud.

Siis tõusis ta, wõttis einet ja koristas toa.

Niipea kui see tehtud, pani ta enesele leinakleidi selga, wõttis kokkusanud rahatagawarast wiimse kuldraha, pani selle ühes nimekaardiga ümbrikusse ja läks abiõpetaja Steinwenderi juure.

Ta tahtis ümbriku ära anda talitajale, aga kui ta helistas, awanes ühes kojauksega kirjutustoaüks ja üle talitaja paistis noore õpetaja sirge kogu silma. Silmapilk astus õpetaja temale wastu, andis talle kätt ja palus teda oma juure tuppa tulla.

„Ärwasin juba, et täna tulete,“ ütles õpetaja, ja ta silmis säras soe helk.

Neiu oli temale kirjutustuppa järgnenud ja seisis nüüd teisel pool lauda tema wastas, aralt ja häbelikult, nagu õpetaja seda temalt weel iial polnud näinud.

„Tahtsin Teid weel kord tänada,“ ütles neiu, ja . . .“

Ta peatas, palaw weri tõusis talle näkku ja ta sõrmed, mustades kinnastes, keerutasid paberit, mis nende wahel oli. Ta jäi seesmisest kohmetama, kas honoraari õpetajale anda wõi ei. See ajas ta lõpuks täitsa segi, ja wiimaks pani ta ümbriku sõna lausumata lauaäärele.

Ka õpetajaga oli lugu samane. Tema üllas, peenetundeline loomus oli esimestel ametiaastatel wihastanud tasu

üle mis talle ta ametikohuste täitmise eest pakuti.

Ajajooksul oli ta selle kombega kui mittemuudetawaga harjunud. Sel hetkel aga ärkas temas see tusk uuesti. Et ta siin, kus ta kõik oma südame annud, ja kus ta südamlilik osawõtt kõnelenud, selle eest enesele pidi laskma raha maksta, pealegi neiult, kelle kurba olukorda ta tundis, see tegi temale walu. Kuna ta aga teisipidi ka õige taktitundegamärkas, et just siin ta tagasilükkamist walusana tuntaks, siis tegi ta samuti kui Roosi: läks sellest waikides üle.

Aga waike paber lauaäärel kaswas ja kuhjus ja seisis nende wahel nagu müür, elawamat jutujamist mitte enam võimaldades.

Wiimaks wõttis õpetaja Steinwender südame rinda.

„Ja mis saab nüüd?“ küsis ta.

„Mis nüüd saab?“ wastas neuu rahulikult ja kindlasti... „Tahan katsuda enesele elamiswõimalust luua... Olen ju nüüd waba ja mind ei seo enam mingisugune kohus.“

„Kas olete mõne eksami sooritanud?“

„Wanemad ei soowinud seda.“

„On Teil muidu mõnesuguseid teadmisi?“

„Kõrgema tütarlastekooli teadmised.“

Aga ma ei ole andetu, ja peasi, mul on julgust õppida.“

Ta rääkis elawamini kui muidu.

„Aga esiotsa...“

„Pean katsuma omale leiba teenida.“

täiendas neuu, „ükskõik kus ja kuidas.“

Waike walge paber lauaäärel kaswas kui lawiin ja moodustas nende wahele nüüd kõrge mäe.

Õpetaja Steinwender tundis kurbust, aga ühtlasi ka jõudu iga takistuse kõrvaldamiseks.

„Kas tahate mulle lubada, preili Zollbrügge, Teid Teie püüetes sõbrana aidata, Teie jaoks otsida ning walida?“

Neiu silmitses teda kiiresti ja küsiwalt. Segadus, mis ta weetlewaks tegi, kõneles ta silmist ja näolt, kust puna weel polnud lahkunud, waid weel nagu waikne õhtuhelk ta ilmele laiali lagunes.

Ta ei olnud õpetaja küsimusest weel täiel ulatusel aru saanud, aga ta sõnadest oli talle üks kohe meele jäänud ja südamesse läinud, nii et ta selle kõr-

wal kõik muu unustas Teie „sõbrana“ oli ta ütelnud.

Temal ei olnud weel iial sõpra olnud; iial ei olnud keegi temale oma sõprust pakkunud, ja ometi oli ta waikes südames kõigest omast nähtawast külmu- sest hoolimata selle järele, mis ses sõnas peitus, jänunenud nagu elu õnnis- tuse järele.

Ja nüüd pakuti talle see sel tunnil, äkki, otsimata, sealt, kust ta seda ei olnud arwanud võimaliku olewat. Tal oli, nagu kuuleks ta, kaugelt, kaugelt weel, aga kuuldawalt juba eluallika kohisemist, mis ometi wiimaks ta aastate- pikust unistuse ja igatsuse pidi rahul- dama!

Aga ühtlasi ärkas ta loomu omapä- rasem omadus, mis ühtlasi oli ta suu- rim waenlane; näriw kahtlus isenese wastu, umbusaldus oma wõimisesse, seda wastu wõtta, mis talle siin kahel käel pakuti.

Kas ei olnud see ainult kaastunne, mis seda head inimest siin nüüd nii rääkima ajas, halastus ühe inimese hingehäda wastu, keda ta kui suu- remeelne hingekarjane tahtis päästa hukkumisest?

Ja kui see tõesti enam oli, kas ei leiaks ta ka enda, niipea kui temaga lähemalt tuttawaks sai, tagasilükatud olewat ta olewuse külmu- sest ja iseloomu waljusest, nagu kõik teisedki, isegi ta wanemad?

Nimetu ahastus ilmus ta näole, ühel ajal palawa soowiga; aga õpetaja sei- sis ta ees ja waatas temale suuril, lah- keil silmil küsiwalt, paluvalt otsa. Need silmad paistsid tema meelest olewat otse lapselikpehmed ja head.

Nüüd waldas teda täielik abitus; ta ei tohtinud ennast temale näidata nii wankuwana ja kindlusetult; wägisi tõrjus ta tõuswad, pehmemad tunded tagasi ja wastas jahedal, peaaegu üks- luisel toonil, mille wastolu õpetaja soo- jade sõnadega teda ennastki wõõras- tawalt tabas:

„Ma tänan Teid, herra õpetaja; kui seda kord waja peaks olema, tahan ma Teie poole pöördada.“

Hele walgus suurtes silmades kus- tus; nad wahtisid nii pettunult, imes- tades ja kurwalt neiule, et see õpeta- jale oleks peaaegu oma terve hinge

awanud. Aga ta walitses ennast, andis õpetajale kätt ja pööras minema.

Aga Steinwender peatas teda.

„Ühe asja kohta peate mulle weel seletust andma,“ ütles ta ruttu. „Kes teab, mil me üksteist jälle kohtame.“

Ja siis läbi tungimata pilku neiule pöördes, jatkas ta:

„Kui Te esimest korda minu juure tulite, siis ütlesite, Teie ei olla ainustki inimest armastanud, isegi mitte oma isa ja ema. Mulle näis see olewat ühe nii noore nei u poolt mõistatus, mille üle palju järele mõtelnud. Kas aitate mind seda lahendada?“

„Ja,“ wastas neiu wiiwitamata ja trotsiwalt, „seda tahan ma Teile ütelda: Sellepärast, et ei ole leidnud hinge, kes mind oleks armastanud, ja sellepärast, et ma sest suurest armastusest, milllest Teie eile mulle troostiks rääkisite, iial pole õhkugi tunnud... juba lapseast saadik ei inimeste ega.“

Ta peatas, sest ta ei tahtnud õpetajale walu teha. Aga ta näol seisis kibeduse ilme, mis aastate kaupa hinge põhja maetud, ja nüüd wiimaks kõik kütked katki käristas.

Õpetaja nägi imestades seda muudatust, nägi leeklööskawat meelepaha ta silmis loitvat. Ja kirjeldamata tunne waldas teda: walu, kaastunne ja suur armastus inimeste wastu, tallatute ja oma pühimates õigustes kidurnenute wastu eriti; kes teda selle ameti pidamisele ajanud. Tema armastus oli nii suur, et ta esiotsa sõnagi suust ei saanud.

Siis aga astus ta neiu juure, wõttis ta käest kinni ja waatas talle täis hallastust ja lahkust otsa.

„Waene, waene neiu!“ ütles ta ja muud midagi.

Siis wärises neiu käsi tema käes ja tahtis ennast lahti kiskuda, aga ei jaksanud. Ja neiu hallidest silmadest weeres pisar, esimene, mis need silmad aastate jooksul nutnud, ning jooksis üle palge.

Roosi tõusis, seisis silmapilgu tema ees, segaselt, ja lahkus siis ruttu toast. Alles kui uks kinni läks, märkas õpetaja, et ta oli toas üksipäini.

* * *

Kolm nädalat ei olnud Roosi noort õpetajat näinud, ainult kord kantslis,

kui ta suures, tumedasti walgustatud kirikus tema jutlust kuulas.

Siis . . . ühel päiksepaistsel ennelõunal, kui neiu oma wäikeses toas käsitöö kohal kummardas, astus ta tema tupp. Omblusmasina wurin ei olnud teda ta tulekut kuulda lasknud, seda enam imestades ja segasemalt seisis ta nüüd oma kehwas kodus tema ees.

Aga rõõmus wõidukindlus, mis teda noore õpetaja silmist teretas, asus temagi rinda ja wõttis talt kõik kohmetuse.

„On leitud,“ ütles õpetaja, talle kätt andes.

„Mis on . . . leitud?“

„Teie küsite weel? Mis ma kõik need nädalad ja päewad Teie jaoks olen otsinud ja mis mulle eile nagu kogemata kätte juhtus. Üks minu koguduse daam, wana ainult aastatelt, muidu nooruslik oma olewuses ja waadates, pealegi haritud ja täis armastust inimeste wastu, laskis mind eile oma jutule paluda. Ja et ta mind usaldab, siis jutustas ta mulle, et ta enda tundwat pärast tütre abiellumist ja teise linna elama asumist üksikuna ja mahajäetuna, mispärast ta soowiwat üht üksikut, noort neiu omale seltsiliseks wõtta.

„Ma ei oska teisiti elada,“ ütles ta mulle. „Mulle on waja inimest, kes mind armastab ja keda ka mina wõin armastada.“

Ja ta küsis minult, kas ma temale kedagi niisugust ei teaks soowitada. Wõite isegi arwata, kuidas mu süda seda kuuldes hõiskas.

„Jah,“ ütlesin mina, „armuline proua, seda ma wõin. Mul on, nagu oleks mind taewas ise siia kutsunud.“

Siis nimetasin Teie nime.

Tema teadis kohe. Ta tundis Teie wanemaid ja tunneb ka Teie seisukorda. Ja nii wõite tema maija asuda. Aga nüüd, preili, ei tohi Teie mitte enam minu ees nii tõsiselt ja kurwalt seista. Nüüd peate rõõmustama ühes minuga ja pakkumise rõõmsasti wastu wõtma. Ütelge ise, kas see ei ole nagu jumalik juhatus?“

„ . . . Nagu jumalik juhatus,“ kordas Roosi pikkamisi ja mõtlikult.

„Siis wõtke Teiegi see samasugusena wastu; . . . tõesti, see oleks tänamatu, kui Te seda ei teeks.“

Neiu noogutas pead ja waatas õpetajale näkku. Selle sõnadest kajas niisugune südameheadus, niisugune kindel usk tema wastu, inimeste wastu, Jumala wastu, et ta oma arust kõige selle kõrwal paistis olewat wäike ja wilets.

Aga wana waenlane tõstis temas ka seekord oma pea: kahtlus iseenesse.

„Kuidas see daam õieti ütles . . .“ küsis ta natukese aja pärast.

„Mis Te arwate?“

„Mis ta rääkis armastusest?“

„Ah nii . . . nüüd mõistan. Ta ütles, ta ei wõiwat elada inimeseta, kes teda armastaks ja keda tema wõiks armastada.“

„Õige küll, see'p see oli. Ja Teie arwate, et selleks inimeseks wõiksin mina saada? Et mina saaksin sellega hakkama?“

„Muidugi,“ wastas õpetaja.

„Ja kui see hea proua, kui Teie ise minu juures eksiksitate?“

„Ei, seda ei sünni iial.“

Õpetaja rääkis elawalt, peaaegu tuliselt.

„Kas olete selles kindel?“

„Olen. Esiti, waadake, kui pean olema awalik, kahtlesin ma. Aga tost silmapilgust saadik minu toas, kui Teie . . .“ ta peatas järele mõteldes, kuidas seda kõige paremini wäljendada . . . „kui Teie sügaw meeleliigutus Teie näole tõusis, kui Te minust sõnatumalt lahkusite, ainult et mina Teie seesmist wapustust ei näeks . . . sest silmapilgust saadik usun ma Teid tundwat . . . wõib olla weel paremini kui Teie ise“ . .

„Aga inimene, kes oma elus weel pole armastust näinud ega tunnud, kes sellepärast on kaotanud oskusegi . . .“

„See'p see on, jah, selles seisab kõik, kõik . . . Aga mida Te iial pole wõinud, siin saab Teile see osaks. Teid wõetakse wastu lahtiste kätega ja sooja südamega. Oo, et Te kord ometi jälle õpiks uskuma iseenest, Jumalat ja inimesi, kel Teiega on head mõtted!“

Neiu pööras pea kõrwale. Ta rinnas möllas torm, raskem kui õpetaja aimas.

„Ma tahan seda,“ ütles ta wiimaks ja andis õpetajale käe. „Aga kui see minu ausast püüdmisest hoolimata ei peaks õnnestuma, Teie ei pea minu üle wihaftama. Ainust sõpra ei taha ma kaotada!“

„Ei iial,“ wastas õpetaja ja pigistas neiu kätt soojalt. „Mina wõtan kõik wastutuse oma peale!“

7.

Alles mõned kuud wiibis Roosi Zollbrügge oma uuel kohal, ja juba omas see kooselamine kõigi sarnaste kooselamiste saatuse: suurte lootustega, kõige parema tahtega mõlemalt poolt alustatud, ei jäänud ta ilma wastastikku pettumusteta.

Proua Borträgeril oli tõesti soow, millest ta noorele õpetajale rääkinud, üht üksikut isikut oma armastusega ümbritseda, ja tal oli seks kahtlemata ka andekust.

Aga ta nõudis selle eest tasu, tahtis ka wastuarmastust, tahtis iga päew tunda sügawat poolehoidu, tahtis nii ütelda iseenest nagu näha ja kuulda. Kui impulsiwusel ja soojawerelisel inimesel oli tal wajadus alalise mõttewahetuse järele, ja sellepärast leidis ta olewat Roosi kinnisuse eksitawa.

Peale selle oli proua Borträger kõrge südameheaduse juures edew nais-terahwas ja tarwitas palju waewa ja kunsti oma wäljanägemise ning riiete peale, „soowides, et seda siis ka tähele pandaks.“ Eriti uhke oli ta oma saleda keha ja lumiwalgete juuste peale, mis pärast talle tihti wiisakusi üteldi, ja neist ei tahtnud ta ka oma seltsineiu poolt ilma jääda.

See kõik oli Roosile rask. Ta pidas oma perenaisest lugu, oli talle tänulik. Aga seda sõnadega wäljendada ei olnud tal wiisiks, eriti weel, mis puutus meelituste ütlemissesse. Tema tõearmastus oli kõikumatu, nagu kõigil otsekohestel inimestel puudus temal see kergem eluworm.

„Kõik on wäga hea,“ ütles proua Borträger kord õpetaja Steinwenderile, „preili Zollbrügge on täpne ja tark ja otsekohene; tal on hea lastetuba, ja kuhu ta ilmub, seal ei haawa ta kedagi. Peale selle on ta haritud ja awara mõistusega. Aga ta on külm, armas sõber, tõesti liig külm. Kui ta mind armastab, nagu Te seda mulle alatasatõendate, siis wõiks ta seda mulle kord ka omalt poolt näidata. Ja kas usute, et ta mind kõige selle aja jooksul, mil ta minu juures wiibib, kordagi on tänanud? Ei,

ütelge, mis tahate . . . ta jutustas mulle kord ise, mis nime temale ta koolikaaslastel on annud, ja see on tema õige nimi: väikene jääroos!“

Õpetaja Steinwender waidles ka seekord proua Bornträgerile wastu, nagu alati, kui nad noorest neist kõnelesid.

Ja ometi hakkasid need jutud teda tegema mõtlikuks

Ta käis peaaegu iga päew proua Bornträgeri majas.

Elawas jutuajamises saatis ta õhtud daamide seltsis mööda, kõige parema meelega ega Roosil seltsis üksi. Ta andis neile lugeda häid raamatuid, rääkis temaga neist ja sai sel kombel oma kaitsealuse hingeeluga ikka enam ja enam tuttawaks. Väike jääroos aga purustas pikkamisi paksu kätte, mis teda kinni hoidis, ja hakkas arenema, õitsma, haljendama . . . lühikeseks, õndsaks ajaks.

* * *

Siis langes esimene hall noorele puhkemisele

On wastolusid, mis endid wastupanematu jõuga külge tõmbawad; ses tõsiasjas peitub üks suurematest wõlurustest inimese elus inimeste keskel; ta traagik aga peitub selles, et need on samad wastolud, mis siis sama wastuwaidlemata lahutawad.

Noore õpetaja selgeltnägewoptimism, mis uskus headusesse maailmas ja inimestes ja mis temale kõik töö nende kallal näis kergeks ja rõõmsaks tegevat, ja Roosil tõsine, enese ja teiste wastu kahtlew eluwaade, mis inimese iseloomu arwas kindlaks ja mittemuudetawaks — olid kokku saanud ja üks-teise wastu wägawat poolehoidu tunnud.

Steinwender nägi enese ees seiswat uue ülesande: ise oma wõidukindlat usku ja lootust istutada sellesse nooresse elusse

Leekiwa julgusega ja waimustusega, mis tagajärje peale ju ette kindel oli, algas ta tööd . . . ja see läks luhta.

Roosil nägi suurt, tihti otse meeletlikku waewa. Ta ei jaksanud tulewiku peale lootes, mis teda ikka jälle uuesti hingestus, sellest üle saada, mis tema arust paistis olewat sillatu.

Ja tagajärg?

Mõtete lahkumineku, mis ikka ägedamaks läksid, siis päewade kaupa pettumuse ja tusa häwitaw waikus.

Õpetaja Steinwender oli alles liig noor, et selle seisukorra sisemisest tarwilikkusest aru saada; ta tegi Roosile etteheiteid, mida see ei olnud teeninud; ta süüdistas neitut äkilsuses, kus ta ainult aus oli olnud.

Proua Bornträger, kes, nagu wanematel daamid, kel wähe tööd, see wiisiks on, oma ülesannet selles nägi, mõlemate teed kaitswalt sillutada, astus wahele.

Ta soovitas oma seltsineile, et see heatahtlikule õpetajale jälle esimese hea sõna ütleks.

Aga Roosil oli liig täpne ja ei sõندانud õpetajat, kes ta südamele ligidal, kerge sõnaga petta. Ta nägi niisuguses wastutulekus, niikaua kui ta oma waate ebaõigluses polnud weendunud, otstarbetut andekspalumist, mida ta teha ei suutnud. Ja igasugune pealekäämine, ka kõige armastusrikkam, oli niisugusel puhul asjatu. Siis wõis neiu kiwistuda.

Õpetaja Steinwender wähenaldas küllaskäike. Roosil nägi, et mees õnnetu oli. Ainus rahustaw sõna tema poolt oleks kõik lepitanud . . . aga see sõna jäi ütlemata

Pikkamisi, palawa wastikusega hakkas õpetaja proua Bornträgeri waateid pooldama.

Keegi ei aimanud, mis Roosil kannatas.

Kaks inimest, kes temale head soovisid, hakkasid temale wõõraks jääma. Mõlemad lükkas ta meelega tagasi, ühe sellepärast, et ta teda küllalt ei osanud tänada, ja teise sellepärast, et ta teda ei osanud paluda. See oli ta wana saatus. See saatus oli ta loomus. Keegi ei jaks sellele wastu panna; kõige suurem wäärarwamine on inimeste unistus, kes selle wastu tahawad wõidelda.

* * *

Sagedasti, kui Roosil proua Bornträgeri toredas toas sügawas mõttes üksi istus, siis lehwis läbi widewiku üle pehme waiba raskel, ometi kuulmata sammul üks waikne, tume kujuk. See

istus tema juure ja rääkis temaga oma suurte kurbade warisilmadega:

„Sina ei kuulu inimeste hulka, sina kuulud minule!“

Ja Roosi teadis, et sel kujul õigus oli, sest selle kaju nimi oli üksindus. Ta oli tema seltsineiu olnud selle tunni, mil uued, töotawad sidemed wana kokkukuuluwust näisid katkestada tahtwat. Uued sidemed hakkasid lödwenema, endine seltsiline ilmus uuesti ja Roosi andis talle käe.

Õpetaja Steinwender nägi seda kõik. Ta usurõõmus optimism, ta armastus wõitles möödapääsematuse wastu mee- leheitliku jõuga; ta süda kiskus kokku, kui ta nägi Roosit oma poolt aralt ära pöörwat; ta tegi kõik, mis wõimalik, et teda uuesti wõita; käis daamised jälle korralikult küllastamas, rääkis Roosiga palju, oli tema wastu lahke ja sõbralik; oli tundisid, mil nende wahekord näis olewat endine . . . Aga need möödusid kui põgenew talwepäike, ja õpetaja wäsis maeldes . . . ei muutnud aga enam midagi.

* * *

Siis tuli proua Bornträgerile külaline.

Kas kutsumata, wõi targa ja oma noore sõbra, weel enam oma seltsineiu eest kartwa perenaise targa diplomaatia tagajärjel, ei teadnud keegi.

Ühel heledal kewadepäewal ilmus ta nagu kewade käskjalg — üks noor sugulane maalt — Gerda Kronstädt, kõrge kaswuga nagu kuusk, heledate juustega ja naisuguste sinisilmadega, millest läbi hinge põhja wõib waadata. Ta hää helises kui lõulaul ja tema rõõmus meel tõi maiõhku kurwasse majasse.

Õpetaja Steinwender kaitses ennast selle kewade wastu kõigest jõust ja oli Roosi wastu seda lahkem ja sõbralikum.

Aga oli tunda, mil ta nooruslik terwe hing ometi ihkas kewade wärskuse ja õhu järele, kus ta tiwad kaswasid ja kõwenesid.

Ta tundis seda ja tuli harwemini.

* * *

Gerda oli igasugusest edewusest waba. Ta oli kõigi wastu ühel wiisil lahke, ja kui ta kedagi tahtis wõita, siis

oli see ta tädi waikne, tõsine seltsineiu, kelle poole ta süda teda esimesest silmapilgust saadik tõmbas.

Aga hele päikselaps ja üksinduse kaaslane ei sobinud kokku.

Armastust ja sõprust tuleb lapse eas õppida. Mis seal tegemata jäetakse, ei suudeta hiljem elus enam korda saata.

* * *

Kewadest ja suwest on jälle saanud tali.

Gerda oli koju tagasi läinud ja õpetaja Steinwender küllastas neid ainult weel juhuslikult.

Ühel õhtul, kui Roosi mingisuguselt loengult koju tuli, palus proua Bornträger ta oma magamistuppa ja teatas talle lühikese sissejuhatuse järele, milles kaastunne ja waewaga warjatud rõõm üksteisele kätt andsid, ühe kirja sisu omalt sugulaselt, kes teatas, et preili Gerda õpetaja Steinwenderiga kihlatud olla.

Roosi oli waikne. Aga ta südame sügawusest tõusis . . . keewpalaw tuli. Need olid leegid, mis haua kohal kokku löid, ja need põletasid oma leegis kõik, mis Roosi Zollbrüggese siamaani oli elanud.

Ja ometi ei tekkinud ta hinge wähe- matki wiha ega kibedust. Ta teadis, et asi nii pidi minema.

* * *

Nüüd asus rõõmus elu proua Bornträgeri maija. Külalised tulid ja läksid — rõõmus seltskond peletas tumeda rahu eemale.

Roosi taganes kõigest, teades, et siin ta paik nüüd enam ei ole, walmistas uuele eluülesandele.

Ühel ilusal pühapäewa õhtupoolal, kui proua Bornträger oma sugulase seltsis kirikusse oli läinud õpetaja Steinwenderi jutlust kuulama, seisis ta akna juures, kõiksugu mõtteid mölgutades.

Siis läks majast mööda salk ühesuguseid riideid kandwaid waeseid lapsi, kes kirikust tulid, pilk maas, kehas kerge külmawärin.

See nähtus läks talle kummaliselt südamesse ja sai talle arusaamatu saatuse hääleks.

Üks asi oli talle ta elu kokkuvarisemisest jäänud ja selle tulekahju tühast tõusnud suur kaastunne.

Need lapsed seal kasvasid üles ilma kõige elu allikpunktita: neil puudus ema armastus. Temagi ei olnud seda iial tunda saanud; nagu mingisugune sugulus tõmbas teda nende laste juure, et neile tasuda, millest saatus nad oli ilma jätnud.

Weel samal õhtupoolel rääkis ta sellest õpetaja Steinwenderiga pikemalt.

See oli selle waestemaja hingekarjane ja lubas temale sinna õe koha muretseda.

8.

* * *

Möödunud on aastad.

Õde Roosil töötas anduwusega tema hoole alla usaldatud lastehingede kallal; ta ei ole oma loomu muutnud, ta on tõsine, waikne ja elab oma ette.

„Ta võiks olla pisut rõõmsam lastega ja pisut jutukam,“ ütles asutuse juhatajanna temast.

Agas see on ka kõik, mis tal tema kohta on ütelda, sest ta armastab seda noort õde ja lapsed ripuvad niisuguse lugupidamisega tema küljes, et Roosil, kellele iga austusawaldus tema vastu wastik on, raske on neid tagasi hoida. Temal on iseäralik viis lapsi kasvatada. Kaks kõige tarwitatawamat faktori on sellest kustutatud: tänu ja andekspalumine. Esimest lubab ta küll, kui see hingest wabatahtlikult tuleb, aga iial ei juhi ta last sellele, aga andekspalumise lükkab ta igal puhul tagasi. „Paremini teha ongi andekspalumine,“ õpetab ta.

Õpetaja Steinwender on ammu naisees.

Tal on ilus, armas, tubli proua, kes igal pool inimeste südamed wõidab, kuhu ta ilmub.

Agas mida ta otsis, pole ta leidnud.

Süda ei ole mitte alati kewadele ühes lõokeselauluga ja päikserõõmsa tegutsemisega wastuwõtlik; tuleb ka sügise- ja talweaegasid, mil ta teist toitu nõuab

Kõigest omast optimismist hoolimata on Steinwender tõsise ja sisemise loomuga ning järelemõtlik; see loomus ei

leia tal kodus wastukaja; tahtest pole puudust, küll aga puudub oskus ja jõud.

Nagu enne, külastab Steinwender Roosit — amet nõuab seda. Ka Roosil tuleb wahel õhtuti tema juure, sest õpetaja prouaga on tal hea wahekord.

Siis istuwad nad kahekesi koos nagu kord waremalt ja räägiwad, mis ametis näinud ja teinud, ja Roosil awab oma kinnise hinge enam kui kord Bornträgeri majas.

Ja kui nende jutt kaob kõrgustesse ja madalikudesse, siis lehwib küll waikne kiir silmast silma ja annab tunnistust wastastikusest arusaamisest . . . lõpuks muutudes ärduseks.

Nädal aega ei ole Roosil ennast näha lasknud; ka pühapäewa õhtul ei ilmu ta, nagu harilikult muidu.

Õpetaja Steinwender hakkab muret tundma ja tahab parajasti waestemaija minna õe järele kuulama, kui üks lastest ilmub ja talle asutuse juhatajannalt kirja toob: õde Roosil on enesele ühelt lapselt sarlakid saanud, nüüd on kopsupõletik juure tulnud ja arst on ta seisukorra hädaohtlikuks tunnistanud.

Kui Steinwender ta haigewoodi ette ruttab, lamab ta juba osawõtuta; ainult kui ta õpetajat näeb, lehwib wäsinud naeratus ta näost üle. Ta tahaks õpetajaga rääkida, aga ei saa enam. Murdmata alandlikkuse ilme seisab ta näol.

Järgmisel päewal on see ilme kaswanud. Pikkamisi tõusewad ta woodi kohale surma warjud ja läigiwad näol. Sekundiks läheb nagu selgeks; ta tõstab pea; see wajub tagasi ja ta sureb . . . kustub, nagu kustub küünal, mis weel kord enne kustumist wupsatab, waikselt, hääletult.

Puusärki pannes kinnitab juhatajanna ta rinnale suure, lumiwalge krüstanteemi . . . nii maetakse jääroos.

Tema kalmu ääres laulawad ta kaswandikud, aga nende hääled kõlawad talwekülmas kõledasti ja mõned lämbuwad pisaratesse. Õpetaja Steinwender peab talle matusekõne, nagu seda weel iial keegi südamlikumalt ei ole pidanud.

(Lõpp).

Dies irae.

Tiroomi kirjanik Martin Unterweger. Tõesti sündinud lugu wanast ajast.

1.

Rüütel Odwin astus välja oma lossi rõdule. Rikkalikult ilustatud nahkkuub ja kõrged põdranahast saapad ümbritsesid ta tugewat keha. Külje peal rippus tal kalliskiwidega ehitud mõök. Laine-tawad blondjuuksed ulatasid tal laiade õlgadeni. Ilusad korralikud näojooned omasid tugewasti silmapaistwa himuruse ja waljuse läbi ilme, mis pani were soontes tarduma.

Kare tuulepuhang lõi temale näkku. Ta sirutas oma tugewaid kehaliikmeid ja tõmbas sügawasti hinge. Külmeel-dis talle. See oli temale armsam kui wiimaste päewade pehme soojus, mille toonud pehme tuul, mis Karawanke orusuust alaliselt üle Villachi legendiku puhus. Alumine Gailiorg, mis soojust esimesena sai, oli kewadeehtes sارانud. Põllul ja aasal õitsesid warajased kewadililled. Mäed ja orud olid lumest lagedad. Maamehed hakkasid juba põldu harima. Ainult wanad olid umbusklikult pead raputanud. Nad ei usaldanud rahu ja said õiguse. Talwe wintske jõud polnud weel murtud. Päewal pärast küünlapäewa wõttis ta walitsuše metsiku jõuga oma kätte. Olid tulnud metsikud lumetormid ja mõne silmapilguga olid rohekad wäljad jälle kaetud walgete surnulinadega. Määratunud lumehanged katsid warsti mägesid ja orge.

Siis reisis külm põhjatuul pilwemäed räbalateks, ja tuli kare külm, mis külmetas isegi hingeõhu. Kõige wanemadki inimesed ei mäletanud seesuguseid ilmu näinud olewat.

Kõigele sellele mõtles Odwin, kui ta oma pilgu saatis wastasseiswale Karawanke mäehiiglasele, mis täis sakke, ühed suuremad, teised nõelpeened, sealt sügawamale orgu, kuni see all St. Urbani kirikul peatus.

Ah, ainult weel neli päewa, ja uhke Irmgard, kes seni kõik kosilased tagasi saatnud, oli ta naine. See suurendas ta muidugi ja küllalt suurt uhkust weel enam.

Ühtlasi tulid temale meele mitmesugused ennustused ja hoiatused. Kusa-

gilt pimedast ööst oli üles kerkinud kuulujutt tulewast hirmsast õnnetusest, mis pidi tabama orgu. See käis suust suhu ja omas ikka suurema ringi.

Waimulikud kantslis manitsesid pattu kahetsema ja ümber pöörma ning hoiatasid Jumala kohtu eest. Maailm olla muutunud kurjaks ja üleannetuks ning ei hooliwat enam ei jumalikust ega ilmalikust seadusest.

Isegi kõrgel mäeharjal asuwasse Ortenburgi oli see õudne wõõras teed leinud. Kastellaan jutustas wanast ennustusest, mis aastal kahe kolmeteistkümne Villachi alpide ja Gailioru peale tulewat 10. weebruar oli see kurb päew.

Praegune aasta kandis aga numbrit 1313.

10. weebruaril pidi olema laulatus. Odwin hakkas selle mõtte juures küüniliselt naerma. Maailm peab nägema, et ta wanu muinasjutte ei usu, waid neid põlgab,

Ruttu pööras ta ukse ligidal seiswa kannupoisi poole.

„Gorgo, kas Pluuto on walmis?“

„Juba weerandtundi, herra!“

„Sina tuled kaasa!“

Kannupoiss kummardas ja lahkus. Rüütel heitis weel uuriwa pilgu taewa poole, siis järgnes ta kannupoisile.

Waewaga kõmpisid head hobused sügawast lumest läbi, ainult lagedamatel kohtadel sörkima hakates. Odwin kirus, ja oma kärsituses andis ta hobusele nii ägedasti kannukseid, et see püsti ajas ja suure hooga kõrgest lumehangest üle hüppas.

Föderanni lossitornid kiirgasid ja sirasid päikse käes. Walge loor lehwis kõrgelt rõdult ja teatas rüütli, et Irmgard teda ootas. Kiiresti kihutas ta wastu mäge üles lossi poole.

Waht puhus pasunat.

Rippuw sild ragises alla.

Teeniw kannupoiss saatis rüütli krahwi toredusruumi.

Sügawad murekortsud seisid lossiherra näol. Ta teretus oli jahe, nii et Odwin imestades üles waatas.

„Lasksin Teid enne oma juure paluda, Odwin,“ algas krahw, „sest et mul Teile on teatada midagi tähtsat, mida parem meil eneste wahel korraldada. Mina ei hooli ennustustest ja unenägudest. Ometi näib mulle mu unenägu äsja ööst hoiatuseks olewat. — Ma seisin rõdul ja waatasin alla õitswasse Gailiorgu. Pulmarong lähenes St. Urbani kirikule. Minu tütar oli pruut. Seal wankus Dobratsh, ja lähemal hetkel täitsid määratumad mulla-ja kaljukogud oru. Mingisugune hääl kajas, waljult ja ähwardawalt: „Häda, kolm korda häda 10. sellekuupäewal!“ Hommikul teatas mulle sulane, et rist Liakaljult alla kukkunud ja purunenud. Rahwasuus liigub jutt, et kui see langeb, siis orgu suur õnnetus ähwardab. Unenägu, see jutt ja tume aimdus annawad mulle nõu pulmi edasi lükata, ja ma loodan, et Teie sellega nõus olete?“

Odwini näol tuksus nagu pilge, kui ta wastas :

„Ega Te ometi seesugust lollust ei usu, krahw? Rist oli wististi kõdunenud Dobratsh seisab kindlasti oma jalal ja ei wangu. Mina ei näe mingisugust põhjust pulmade edasilükkamiseks.“

„Mina aga soowin ja tahan seda.“

Tuppa oli tulnud Irmgard.

Odwin kummardas sügawasti :

„Olge terwitatud, kõrgestiaustatud neitsi!“

Neiu andis talle käe ja Odwin suudles seda aupaklikult.

„Teie kõrgestiaustatud isa ja mina seisame wastolus. Tema tahab meie laulatust unenäo pärast edasi lükata.“

Neiu pööras ruttu ja ärewalt krahwi poole :

„See on täitsa wõimatu, isa. Kõik on ette walmistatud ja külalised kõik kutsutud. Ka Gurki piiskop, kes mind peab laulatama, on juba tellitud.“

„Minust ei lahu tume aimdus, waid rõhub mu rinda kui luupainaja.“

„See tuleb pahast ilmast, isa, et su meel nii tusane on. Mina igatahes jään määratud päewa juure ja ei küsi mingisugusest äpardusest.“

„Teie ei wõta minu hoiatust kuulda, hea küll. Tehke, kuidas tahate, aga mätuta. Mina jään koju.“

Nende sõnadega lahkus ta toast. Irmgard hakkas küüniliselt naerma.

„Ahahah, wana muutub lapsikuks ja pelglikuks. Ei kõlba enam siia ilma. Mina aga wiskan maailmale ja saatusele waenukinda näkku.“

Odwin tõmbas pruudi rinnale.

„Oled mu julge ja wapper pruut!“

2.

Pisut maad St. Urbani külast ehk alewist eemal tõusis maastik kinguks. Head põllud, heinamaad ja mets ümbritsesid teda. Kingul seisis kena talumaja, mille peegelselged aknad uhkesti alla waatasid legendikule. Mooslechner, selle talu omanik, oli waba talumees, rikas ja lugupeetud. Tema abi-kaasa puhkas juba aastaid St. Urbani sünnuaial. Ta oli oma mehele jätnud tütrekesi, kes oli tema lemmik ja ta suure waranduse tulewane pärija. Eewa meeldiw iludus wõlus kõiki. Tema lahkus ja weetlewus wõitis talle kõigi südamed. Nii mõnigi perepoeg ja isegi mõni mõisnik püüdsid leida ta pooldamist, aga kellegil ei olnud õnne. Neiu noor süda polnud weel rääkinud. —

Kord oli rüütel Odwin ilmunud talusse. Ta tahtis näha kuulsat kimlipaari, mis Mooslechner Salzburgist ostnud. Sel puhul nägi ta ka Eewat. Neiu wõluw iludus ja armsus kütkestasid ta meeled. Ta tahtis neiu omada ja otsis wõimalust temale lähenemiseks. Kõik katsed luhtusid. Mooslechner hoidis oma tüdart See ärritas rüütli weel enam. Juba oli ta otsustanud wägiwalda tarwitada, kui talle tuli juhus appi.

Tore kewadepäew seisis oru kohal, kui Eewa Mooslechnerile kuuluwa karjaonni poole mägestikku läks. Kõik ümbrus õitses ja haljendas ja neiu süda loitis õnnest.

Metsalegendikul tuli talle Odwin wastu. Kõik weri woolas neiu näkku. Ta tahtis põgeneda. Kuid Odwin wõttis ta käest õrnasti kinni ja pidas teda. Neiu imes enesesse rüütli meelitawad sõnad ja magusad töötused. —

Sellele koosolemisele järgnesid teised. Ühel päewal sündis see. Ilus roos oli murtud. Sest saadik jäi Odwin tulemata.

Eewa hakkas warsti oma eksisammu tagajärgi tundma. Nimetu hirm ja walu asusid ta enne nii walgusrikkasse hinge. Ta peapadi oli pisaratest märg ja palwe

ja kahetsuspisarad tõusid õõseti ta kambrist üles taewa poole. Lähemale ja lähemale nihkus kardetaw tund, mil ta eksitus pidi tulema päewawalgele. Meeleheide asus ta rinda.

Seni oli ta oma häbi isa ja maailma ees osanud warjata. Nüüd ei jõudnud ta seda enam.

Wabisedes, tormiliselt tuksuwa südamega, mure liigutawilusal näokesel, seisis ta isatoa ukse ees. Juba mitu korda oli ta ukselingist kinni wõtnud, aga selle ikka jälle uuesti lahti lasknud.

Siis lähenesld sammud kojast.

Ja ta ei teadnud, kuidas see sündis, aga uks langes tema taga kinni.

Mooslechner, umbes wiiekümne aastane mees, istus massiivse tammelaua ees ja tegi oma ees seiswale pergamentirullile tähendusi. Ta keha oli tugew ja tüse, päewitanud nagu täis kortse. Silmakulmukarwad kui põõsad. Juustes juba hõbejooned.

Eewa tulekul waatas ta ruttu üles.

Silmapilguks, et mõtteid koguda, oli tüdruk seisma jäänud. Siis langes ta meeleheitliku karjatusega, milles kõik ta kauawarjatud walu peitus, isa jalgade ette põlwili. Kõri oli tal nagu kinni nõõritud ja ainult suure waewaga suutis ütelda :

„Anna mulle andeks, armas isa, ah, anna mulle andeks !“

Mooslechner oli pergamenti kõrwale paisanud ja waatas põlwitajale arusaamatult osta.

„Mis see tähendab, Eewa? Mis on sündinud ?“

Neiu katsus rääkida ja hüüdis wiimaks kisendades :

„Isa, minu weeti eksiteele ! — Anna mulle andeks !“

Nüüd kargas talunik jalule, nagu oleks teda madu hammustanud. Sooned ta oimukohtadel tursusid üles ja ta nagu läks punaseks. Õudse rahuga räägitud, aga kurikalöökidena mõjudes, langesid ta sõnad wabisewale neiuile :

„Ha! — Wõi siis see on mu uhkus ja wanaduse rõõm !? Häbiplekk, müüdaw hing. — Ja see on siis ka sinu pödewuse põhjus? Ja mina, omas rumaluses ja usalduses, tundsin sinuga weel kaasa. Mine, kasi mu silmist ! — Ausas Mooslechneri talus ei ole kohta müüdawatele hingedele !“

Eewa oli põrandale wajunud. Ta nuttis südantlõhestawalt ja ta waene keha wärises nagu palawikus.

Kui nüüd isa oma last selles abitus seisukorras nägi, liigutas ennast tema wana armastus ja kaastunne. Täitsa muutunud häälega ütles ta :

„Üks pääsetee on weel sinu ja minu au päästmiseks. See tee walin ma. — Kes on see nurjatu mees, kes su õnnetusse lükkas ?“

Nutu wahel sosistas neiu :

„Rüütel Odwin !“

„Ha! Nii siis oli minu hirm sinu pärast põhjendatud. — Ometi, ma wõtan selle aadlisoost kelmi wastutusele, ja tema wastusest oleneb, kas ma sulle wõin andeks anda.“

Mooslechner lahkus toast, Eewat kõige ta piinaga üksi jättes.

3.

Ortenburgis walitses elaw tegewus. Kõigi tsunftide käsitöölised olid seal tegewad. Lossi ajahambast näritud wälimust uuendati. Tüdrukud ehtisid müüre, wärawaid roheliste wannikutega. Sõjariistadekambris kolistasid kannupoisid ja hõõrusid kilpe, raudriideid ja raudkübarid särama. Linde ja metsloomi weeti suurel hulgal keldrisse. Lossiteed mööda üles ronis raske wanker, mis weiniga täidetud.

Krahw Odwin tegi kõik, mis wõimalik, et pruudile oma maja rikkust ja suurt hiilgust näidata.

Ta seisis wõitlusplatsil ja waatas, kuidas sulased seda tasandasid ja platsile wärsket liiwa raputasid.

Kohe pärast pulmi taheti pruudi auks pidada suurt wõitlust.

Odwin andis parajasti käskusid, kui äkki, nagu oleks tamaa seest tõusnud, Mooslechner tema ees seisis, lai ja ähwardaw.

Rüütli näost heljus üle kohmetu pilge, kui ta küsides taluniku poole pööras :

„Ha, Moorlechner ! — Ta on asja üle wististi järele mõtelnud ja tahab kimlid mulle nüüd wist ära müüa ?“

Mooslechner ei olnud seda nagu kuulnudki ja nagu ähwardawa kõue ilma kõmin tuli ta suust :

„Rüütel Odwin ! Olen waba talunik. Maksan nagu sinagi omad maksud ja

mul on samad õigused seaduste peale kui sinul. Minu maja on mulle püha. Sina oled selle porisse tallanud. Oled mu waese, süütu lapse eksiteele wiinud. Ma nõuan oma au jalaleseadmist!"

Odwin hakkas sunnitult naerma.

"See asi korralda oma tütrega, talunik. Miks täitis ta minu tahtmise? Temale on see weel suureks auks, et teda tähelepanu vääriliseks arwasin!"

Kahwatu wiha kerkis Mooslechneri näole; aga üleinimliku jõuga walitses ta ennast.

"Nüüd pole sõnade kõlksutamiseks aega, rüütel! Mina nõuan autasu!"

Talunikule terawasti silmitsewat pilku heites, andis Odwin tööliste kujukale salamärgi ja pööras siis talniku poole:

"Ja milles peab see autasu seisma? Kas pean ma libu wahest Ortenburgi lossiprouaks ülendama?" küsis ta luurates.

"Jumala eest, seda pead sa tegema!"

"Waata mul talupoeg-koera, seda julged sa mulle ütelda? Muidugi, see sobiks sulle, kui sa wõiksid oma koera-sooga siin ennast lajutada. Aga lohuta ennast, enne kui asi niikaugele areneb, langeb Dobratsh Ortenburgi peale."

Kähisewa wihakarjatusega kargas talunik rüütli kallale.

"Nurjatu, see on — — —"

Weel enne kui Mooslechner rüütli sai puudutada, kukkus ta tugewa puuhalu löögi all maha.

"Pitsutage see nadikael läbi ja wi-sake ta siis wõsasse!"

Ilma et enam kordagi oleks talunikule waadanud, sammus Odwin lossi.

Weerand tundi hiljem kandsid lossisulased minestanu ligidale metsa. Ta keha oli üleni piitsaworpe täis ja luge-matudest haawadest immitses weri.

Tunnid möödusid, enne kui külm ööõhk talniku jälle meelemärkusele äratas. Hoigades nimetumas walus ja nõrgendatud suurest werejooksust, tõusis ta waewaga üles.

Mälestus ärkas ta hinges. Ja ta unustas walu ja tõstis käe ahwardades üles Ortenburgi poole:

"Ole sa neetud, Ortenburg, ja neetud olgu kõik, mis sinus elab! Neetud nüüd ja igawesti! Kustugu su nimi ja ununegu igawesti. Ole neetud, ole neetud!"

Sügawasti hinge tõmmates, nagu oleks ta enese wabastanud raskest koormast, pööras ta nüüd ümber ja sammus pikkamisi oru poole.

Hirmus ärewus, mis Eewat waldas, oli ta rasket tundi kiirustanud. Wana ustaw tüdruk oli temale abiks. Terwe, tugew poiss kuulutas oma olemasolu waljusti nuttes.

Läbistatud armastusmerest, surus noor ema oma lapse rinnale ja suudles teda ikka ja ikka jälle. Kõik oli unustatud, häbi ja isa wiha. Ta süda oli täis emadõnne ja seal polnud muu jaoks ruumi.

Kaks päewa oli Mooslechner raskesti haige. Metsikud palawikujampsitused läbistasid teda ja ainult sulaste abiga jaksati teda kinni hoida. Ta wõitles krahwiga ja pistis talle terase südamesse. Siis jälle nägi ta last kõigist pilgatuna ja põlatuna häbipingis.

Wiimaks 10. weebruari hommikul jõudis ta jälle meelemärkusele.

Tema esimene küsimus oli Eewa järele. Waewalt oli talle sündmustest teatatud, kui ta wihaselt hüüdis:

"Koristage ta ühes ta wärdjaga majast, muidu kägistan ma nad ise oma kätega!" — —

Eewa pidi lahkuma isamajast. Põl-lupeenrale jäi ta seisma. Weel kord terwitas ta kõiki armsaid kohte, kus ta nii heameelega wiibinud

Siis läks ta, magawat last rinnale surudes, süda täis härdust ja walu.

4.

Esimesel pärastlõunatunnil oli ilm äkki muutunud Käreda külma asemele oli astunud rõhuw, hingemattew palawus. Päike rippus nagu werine kera punakaspiimases udulooris. Palaw tuul puhus läbi oru üles, wabastas lumekogud mägestikus ja laskis nad mürtsudes alla orgu kukkuda, puid juurtega wälja kiskudes ja kõik, mis teel ees seisis, kaasa rebides. Metsikud weed paisusid ja woolasid wahutawate woogudena mäekülgedelt alla. Gaielijõe woodtulid üle kallaste. Teedel ja radadel seisid lombid, kuhu rändaja jalad wajusid.

Üle aasade ja läbi metsa wiis üks kõrwaltee külla ja Föderanni lossi poole. Eewa sammus sedamööda pik-

kamisi edasi. Ta kuldjuuksed rippusid tal õlgadel. Ta nägu oli kahwatu. Äralt otsides wahtisid ta silmad kaugele. Lapse surus ta warjates rinnale.

Umbes kakssada sammu eemal seiswal maanteel walitses elaw tegewus. Ratsanikud ja jalakäijad rändasid parwedena St. Urbani oma uudishimu waigistama, sest ainult harwa nähti waikses orus nii toredaid pulmi kui seda täna oodati.

Kui Eewa oli jõudnud Föderanni kõrgusele, kus jalgteel maanteest üle läheb ja paremat kätt Kuradikiwi järsult ülestõuseb, tuli temale wastu pruudirong. Nagu nägematust käest lükatuna sammus Eewa edasi. Tal ei mõlkunud muud meeles, kui mure oma lapse pärast.

Mehed ja naised, poisid ja tüdrukud, rüütliid ja kannupoisid läksid talt mööda ja silmitsesid teda pool uudishimulikult, pool kaastundlikult. Nii mõnigi naljasõna kukkus. Eewa ei näinud ega kuulnud midagi sellest. Ta käis nagu unes. Seal, nagu seesmisest jõust aetuna, tõstis ta silmad ja mõlemad Kärtnerimaa ilusamad õied seisid silm silma wastas Üks hiilgawas pulmaehetes, ehitud pärilite ja kalliskiwidega, teine lihtsas, teeporist määrinud kleidis, juuksed sasis, nagu kahwatu ja suured silmad pisarloori all peidus.

Terawa nõksuga pidas Irmgard oma tulise täku kinni. Kõrgilt riivas ta pilk Eewa kaastunnet äratawat kuju.

„Miks astud sa mulle tee peale ette, häbematu tüdruk? Mine kõrwale — wõi —“

Ta andis hobusele kannukseid, nii et see enese püsti ajas.

Lühike, hääletu waikus.

Kõik wahtisid neid.

Midagi kuulmatut hõljus õhus.

Igaüks tundis seda.

Eewa wabastas oma lapse mähisest jo hoidis selle nagu wannutades uhke ratsutajanna ees.

„Irmgard, halasta tema lapse peale ja kaitse teda tema pärast.“

Irmgard kahwatas. Wälkkiiresti läbistas teda arusaamine. Ta käed wärisesid, kui ta nad, iseäralik kiir silmis, lapse poole wälja sirutas.

„Näita mulle, kas ta tema laps on!“ käskis ta,

Paha aimamata andis Eewa oma kallima wara oma surmawaenlase kätte. See silmitses last nagu tiiger oma ohwrit Pruunid metskitse silmad, peen nagu ja tugewasti wõlwunud suu — kõik see tuletas temale meele ta peigmeest Weri woolas tal oimukohtadesse ja ta silmade ees tantsis punane udu. Hirmus, rajatu wiha waldas teda, ja enne kui keegi aimas — ruttu nagu mõte — wirutas ta lapse wastu lähedalseiswat kaljut.

Kõledasti, kähisesedes naerdes tähendas ta kohale, kuhu werine, wäike keha kukkus.

„Näe, sealt wõta oma wärdjas!“

Kõik, kes seda nägid, kahwatasid ja tardusid. Kõle hüüe nagu purunew klaas äratas nad:

„Edasi St. Urbani!“

Ja tuhatnelja kihutas salk edasi.

Hirmsa waluhüüdega tormas Eewa kalju juure. Õrnasti wõttis ta lapse purustatud keha sülle. Ta nõdrameelest läbistatud pilk puurus taewasse ja needsõna, hirmus ja õudne, tuli ta suust.

Nagu kinnituseks, et üleilmsed wõimud seda needmist kuulnud, tõusis maakera sügawustest üles õuduärataw, tume mürin, ja maapind wankus, nagu oleksid teda wangutanud hiiglakäed.

5.

Pruutpaar läks kirikusse, nende järel rüütliid ja aadelisoost isikud. Pr uut sosistas Odwinile midagi kõrwa, nii et see äkki kahwatas. Hirmsa wiha pilk tabas Irmgardi. — Aga Odwin walitses ennast. — Kohisew muusika ja wali laul teretas paari.

Ta jõudis kirikusse ja püha talitus algas.

St. Urbani suur kirik ei jõudnud määratud rahwahulka mahutada; suurem osa neist pidi leppima külaplatsiga ja aasaga. Hertsogid, krahwid, rüütliid ja aadelimehed Tiroolist, Salzburgist, Steiermarkist, Määrimaalt ja kogu Kärntenist olid tulnud pruutpaarile õnne soowima ja tema auks piike murdma. Kilbid põrisesid, kisa, laul ja muusika täitsid õhku. Poisid hõiskasid ja neiud naersid ja lasksid enestele poodidest maiustusi, mõdu, sõrmuseid ja kõrwa-

rõngaid osta Lusti ja rõõmulikkuse orkaan kohises orus.

Üldises ärewuses ei pannud keegi tähele looduses nähtawale tulewaid ilmutusi. Palawus oli wõimatuseni kaswanud Silmapiir oli nagu werega üle walatud ja näis ikka enam ja enam kitsenawat Päike läks suuremaks, nagu oleks ta lähenenud maale Kukkuwate wete ja kaljude müra kõlas üle rõõmuhöiskamistest ja nagu wärsketlküntud mullalõhn tõusis üles maapinnast

Preester pani käed kokku. Pruudi suust kajas waljusti ja selgesti „jah.“ Kellad helisesid. See oli märk määratu rõõmu suurenemiseks. Kübarad ja kilbid lendasid õhku ja kõik muusika-koorid hakkasid pörutawalt mängima.

Lust oli jõudnud oma haripunktile.

Siis lõikasid maa-alused kõuelöögid kärast läbi. Pimedus wajus maha. Maa-pind wärises ja wankus, nagu oleksid teda kannud nägematud weewood. Majad kukkusid sisse, puud langesid wäljarebitult maha. Määratumast heitumisest tabatuna pöörsid inimesed pilgud ülespoole. Nad nägid Dobratschi harja pikkamisi langewat ja wajuwat

Ainus üdisööw, surmanihaawatud kisendus tuhandetest kõrdest. Murdu-

mine, häwitus. — Hukkimine ja praegin. — — Siis kõige kohal surmawaikus. —

* * *

Dobratschi lõunapoolse külje määratumad mulla- ja kaljukogud olid ühe-teistkümnne kilomeetri pikkuselt alama Gailioru peale nihkunud. Mäehari oli maha murdunud ja alla kukkudes kõik purustanud ja häwitanud.

Ainsa minutiga kõige suuremast lustist ja palawamast elujõust kõige õudsema surma öösse.

Kõik hoiatused olid kuulmata jäetud. Mõõt oli täis. —

Peatamata ja hirmsasti sammub saatus. On ta süüga seotud, siis saab tast inimsoo kurbloolus.

Ühegi inimese jalg ei julenud enam koledale surma- ja rusuhunikupinnale astuda. — Rohi ja umbrohi tärkas sinna.

Ainult üksikuil kuuwalgeõil nägid hilised rändajad saladuslikult kaetud naiskuju roniwat üle õnnetuskoha mulla- ja kiwirägastiku. Eewa Mooslechner otsib oma kadunud last.

Kewade tulekul.

H. Käger.

Ju wäljas jälle tutwad tähised,
Mis teatawad, et kewad tuleb nüüd:
Mäel, metsal õrnad udumähised
Ja päikse ümber tõusul tulerüüd.

Ju paiguti on paljas nurm ja niit
Ja kuigi sageli weel sajab lund.
Muusträästas laulab wirgutuse wiit;
Tuul sügab pehmelt puude okstelt und.

Mets seisab mõttes; udu-une sees
End argself awab esimene pung;
Siis warsti puud kui pudusulgedes,
Neis suureks paisub pakitsus ja tung.

Siis tuleb kewad kergel kohinal,
Kesk wetemängu, tuuletantsu sees,—
Kõik walmind wastu talle õhinal,
Tal hõisked ees ja ilu jälgedes.

Sest iga pisar kewadises wees
On rõõmu lättest enne läbi käind,
Ja õnnehelk on iga ilme sees,
Mis kewadlapse naeratusi näind.

Inimese elukutsest.

Ameerika kirjanik Orison Swett Marden.

Ühes hiljuti saadud kirjas leiduwad järgmised sõnad: „Ohe Teie kirja ees seisew ütlus on minu peale suurt mõju awaldanud. See ütlus on: „Kui sinu elu seisab selles, et waledega, see tähendab odawa, näruse, petwa kaubaga kaupled, siis häwineb sinus kõik ausus ja sa ei wõi enam heaks inimeseks jääda.“ Noh, minul on õnnetus ühes niisuguses äris teenida ja mina wihkan oma tegewust nii wäga, et tast lahkun, niipea kui see mul ilma teistele kahjute gemata korda läheb.“

Noormees, kes mulle need read kirjutas, teenib enam kui kolmsada tuhat marka aastas, aga tema ise ütleb: „Mis minult nõutakse, on waesemate seltskonnakihtide kergemeelsuse kasutamine, kuna just need kihid seda nõõrimist kõige walusamini tunnewad.“ Ja ta ütles edasi: „Ehk küll mulle teenistust hädasti tarwis on, ei tunne ma oma tööst kõige vähematki rõõmu, ja ma ei suuda täie teadmiseega ette wõtetest kirjutada, millest tean, et nad petawad. Peale selle kardan ma just seda, mis Teie oma kirjas niisuguse tegewuse tagajärjest kirjutate: et inimene aegamööda samale astmele langeb, millel ta töö seisab. Mina wihkan silmakirja teenistust enam kui kõike muud maailmas — kuidas wõin ma siis oma kõige paremat wälja panna äris, mis ainult sel pahel põhjeneb? Mina ei wõi kauemini ärisse jääda, kus kõige suuremad kõriloikajad kõige enam raha teeniwad.“

Sel mehel on nähtawasti jõudu, alatuud paelu katkestada, mis teda kinni hoiawad.

Agas kui kurb nähtus on see, kui tugew, andeline, paljutöotaw noormees, kes kahtlemata mõnda kõrgemat ametit wõiks pidada, ennast ja omakseid tööga toidab, millega ta südametunnistus rahul ei ole, mis ta ideaalid madalaks kisub, tema terve olewuse halwendab, kõik headuse ja kallimeelsuse temas ära lämmatab ja teda ühes ta omastega kõigest heast ja kallimeelsusest ikka enam kaugendab.

Muidugi ütlewad niisugused inimesed tihti:

„Mina ise sellest tööst, mis teen, lugu ei pea; ma tean, et ta minu peale paha mõju awaldab: ma ei ole isegi rahul nende ärikonksudega, mis selle juures tarwilikud on. Mul on häbi sõpradele teatada, mis ma teen, ja räägin sellest siis wõimalikult wähe. Tean küll, et ma selle ameti õieti peaksin warna riputama — aga ta on ainus, mis oskan, ainus, mis mulle niipalju raha annab, et wiisakalt wõin ära elada, sest ma olen ajajooksul harjunud kallilt elama ja mul puudub iseloomukangus ohwrit tuua, mis muudatus mulle maksab.“

Ära katsu ennast niisuguste asjade juures petta armastatud kõnekäänuga: „Keegi peab ju sellegi töö ära tegema ja miks ei peaks siis just mina see olema.“ Teised tehku seda — see on nende asi ja sinul pole sellega asja; sina aga oled millegi parema tarwis määratud. Looja on sulle töotuse annud ja selle sinu weresse ning peajusse kirjutanud: hoiad sa enda puhta ja teed seda, milleks ta sulle waimuanded annud, siis oled sa mees, siis on sul tagajärgi, siis oled sina õige aadeli liige.

Astud sa aga sellest käsust üle, siis on su elu wäärtusetu. Sa wõid wõib olla palju raha teenida, aga see ole õige „tagajärg,“ õige wõit. Ajab su eluteest „wägew raha“ oma määratud raja läbi, on sul ainsamaks eesmärgiks raha teenimine, siis wõid sa oma elu wildakaks lugeda, teenigu sa Jumal teab kui palju raha. Haiseb sinu raha süütute were järele, kui üksainuski must raha sinu teenete hulgas on, kui on rahaahnus, warahimu ja kadetus sulle waranduse kokku kraapinud, kui ta on kogutud teiste õiguse ja heakäikü kulul, kui sinu wäärtpaberil ka üksainus plekk küljes on, siis ära räägi oma wõitudest, oma töö tagajärjest; siis sinu elu on wildak. Raha teenida musta äri läbi, on wilets äri, ja kui ta sulle ka miljonid annab!

Tuhanded kindlad tundemärgid on olemas, et Looja on määranud sind headusele, mitte kurjusele. Teed sa õigust, siis on loodus, seadus, teadus, kõik sinu pool — sest maailma otstarwe

seisab selles, et temas õigust tehtaks Teed sa selle wastandit, siis seisawad kõik maailma jõud sinu wastu

Paljudele noortele meestele, kes ainult nõu küsiwad, wastan ma:

Teenid sa oma raha nõnda, et sa ennast kõige tahtejõuga sunnid asju tegema, mida sa wihkad ja põlgad, millest su süda osa ei wõta, millesse sa ei suuda panna oma terwet mina, kartes, et see õigusega ja headusega kokkukõlas ei seisa — siis waheta oma ametkohe, sest sina saadad tuhat korda enam korda ametis, millega sinu südametunnistus kitsendamata rahul on: ära tarwita oma waimuandeid ja osawust ühelgi tingimisel niisuguse töö tarwis, mis sind reostab, ükskõik kui palju sa selle juures ka wõidaksid: siis muutub sinu jõud puhta wõidu jaoks tuhatkordseks!

Juba see ainus tõsiasi, et sa jõuad ennast küsitawast ametist otsustawalt wabastada ja ennast tagajärgedest küsimata õiguse poole seada, aitab sind niisugusel määral edasi, mida wõimata on hinnata. Sinu enesest lugupidawuse ja eneseusalduse kõwenemise ülendaw mõju, mida wõidutunne sinu peale awaldab — see kõik täidab sinu wõitja helewusega, kuna Sul waremalt alati tunne oli, et olude ori ja sulane oled. Üks inimene ei tarwitse kaotust karta, kes julgesti ja jõurikkana õiguse poole astub.

Sinus peitub kompass, mille nõel sama petmatu kindlusega õiguse ja tõe poole tähendab, nagu meremehe magneediline nõel põhjatahe poole. Ei käi sa sel sihil, siis oled sa alati hädaohus wastu ülekohtu kaljusid põrgata. See kompass on sinu südametunnistus, ja sa oled ta sel silmapilgul kaasa saanud, kui sind elumerele saadeti. Tema on ainus juht, mis sinu wõib kindlasti wiia õige wõidu, õige wõidu õigete saawutuste sadamasse.

Meremees wõiks ju tõrkuda oma kompassi sõna kuulmast. Ta wõiks ütelda, lollus olla et nõel alati põhja poole näitab; ta wõiks nõela kusagile mujale pöörda, kõwasti kinni panna ja siis selle kompassi järele minna — aga sadamasse ei jõua ta siis iial.

On tarwis ainult üsna wäikest jõudu, et õrna nõela ta loomulikult sihilt ära pöörda. Sinu südametunnistuse kom-

passi ei tohi ei rahaahnus aga oma kasu ära pöörda; sina ei tohi nõela liikumist millegi läbi takistada, waid pead ta täiesti wabalt tegewuses olla laskma. Kes ta tema loomulikult teelt ära pöörab, kes enesele ette tahab waletada, nagu oleks õiguse jaoks teisi waatepunkte peale südametunnistuse, teised tähed olla sama head sihtpunktid kui südametunnistuse põhjanael, see petab iseennast ja sõuab hukatusehõlma.

Kui tihti leian ma noori inimesi, kes mulle ütelda ei taha, mis koht neil nüüd on, sest et nad selle üle häbi tunnewad — mitte, nagu oleks see liig wähe lugupeetud ja wäike, waid sellepärast, et nende südametunnistus sellega rahul ei ole.

Selles seisab aga ka midagi meie terwet olewust alandawat, kui meie midagi äriliselt teeme, mille wastu meie parem mina waidleb. Sellepärast ei saa inimene, kes õigel kohal pole, iial kaswada ja areneda, waid peab kõdunema.

Paljud püüawad endid sellega rahustada, et enestele alati ette luiskawad, parem olla nüüd sel kohal wastu pidada, sest suur teenistus andwat sulle siis wõimaluse pärast paremat ja ausamat teenistust otsida. See on nagu unejook südametunnistusele; ta teeb südametunnistuse nii nõrgaks, et selle kõne kuulamine enam nii wäljakannatamatu ei ole.

Ära peta ennast mitte lootusega, sina wõiksid musta tööga puhast raha teenida, wõi koguni sellega, nagu suudaksid sa paha töö lugupeetuks ja õigeks teha. Sel kombel on ju palju inimesi hukka läinud. On töid, mis nii kombeliselt autud on, et neid isegi niisugune karakter kui Lincoln ausateks ei suudaks teha. Kui see, mis sul teha, midagi paha on, siis lõpeta selle tegemine — wõta oma käed küljest ära. Kui sa aga kindel ei ole, kui sa pead kahtlema, kas see õige on, siis tee hääle järele, mis sind kahtlema paneb, ja tagane, enne kui see hilja on. Sest pikem harjumine kõlbliselt paha tegewusega teeb, et tegu sulle paremas walguses esineb. Toob ta palju sisse, siis rahustab see wiimaks sinu terwet kõlblist otsust. Sa saad tunde, et sellest ometi weel midagi kasu on, mida sa siis pärast paremaks otstarweks wõik-

sid tarwitada. Peale selle on tuttaw, kuidas harjumuse wõimus mõjub: iga teo kordumine teeb tõenäolisemaks, et ta uuesti ja ikka jälle uuesti kordub, kuni inimene wiimaks harjumuse orjaks muutub.

Ja nõnda näeb asi sõna-sõnalt nii wälja: Mis ma tahan, seda ma ei tee, ja mida ma ei taha, seda ma teen. Sinu teod on kõwadeks kütketeks sulle, nagu külgetõmbamisejõud atoomidele. Ja seda seadust põhjalikult tundes ütleb Goethe:

„Oh, meie teod ise, samuti kui walud, on takistamas meie elu käiki!“

Kui sa aga wale waliku oled teinud, siis ära jää silmapilgukski enam ametisse, millega su südametunnistus ei lepi, kus sa iga päew pead oma südametunnistust haawama, kuna sa petwaid teateid annad wõi kundede peale autus mõttes mõju pead awaldama, et nad midagi teewad, mis õige ei ole ja mille eest sa pärast enesele pead etteheiteid tegema.

Miks tahad sa oma waimuandeid ja osawust wihatawa tööga rikkuda, kuna olemas on niipalju etteheidetest wabasid, lugupeetud elukutseid, kus sinu waimuandeid hädasti tarwis on?

Sina ütled, kohta olla raske wahetada. Muidugi on raske pikaldase tööga raha teenida, ainult et ausaks jääda, kuna vähem südametunnistuse peale waatawad tuttawad tuhatnelja rikkaks saawad! Muidugi on tarwis julgust, kui ei taheta põlwi paenutada südametunnistusega konksude, walede ja patuste ebajumalate ees, kuna paljud teised neid rahulikult kummardawad! Muidugi on tarwis julgust, kui tahetakse ütelda täit tõtt, kuna wäike kõrwalekaldumine temast kohe suure kasu koju tooks! Muidugi on tarwis julgust, kui inimene

wäikse altkäemaksu tagasi lükkab, mida wäikse kelmuse abil saaks warjata! Muidugi on tarwis julgust, kui inimene tahab pead püsti kanda, kuna teised enestele kaabates ja küürutades võimalusi loowad kasu saada, millest aga teada on, et see ainult teiste kahju kul wõimalik ja ostetaw on. Muidugi on tarwis julgust, kui inimene enesele ette wõtub, mitte mingisugust ebapuhast raha taskusse pista, mitte mingisugust raha, mille küljes mõne teise raske mure kleebib wõi mille kaotus mõne waese meheweel waesemaks teeb wõi ta elutee ära rikub wõi teda edasiharimises takistab! Muidugi on tarwis julgust, kui inimene tingimata headusele andub — aga just selles ilmubki karakter ja mehisus. Selleks anti meile selgroog ja jõud, et me headuse poole asuksime ja pahaga wõitleksime, hoolimata tagajärgedest.

Kanna ennemini kulunud kuube, kui see peab olema, ole ühe söömaajaga päewal rahul, ela tühjas toas — aga ära tarwita oma jõudu iial ebapuhta musta asja tarwis. Tee päewatööd labida ja kangiga wõi lao puid — kõik on parem kui oma lugupidamist kaotada, oma tunnet õiguse ja ülekohtu wastu nürida ja ennast igawesti õigest elurõõmust ilma jätta; elurõõmu on ainult seal leida, kus sa tead, et hea asja eest oma kõige parema kaalule paned.

Ära wali tegewust, mis kõige paremat teenistust, minupärast ka kuulsust pakub, wali niisugune töö, mis sinus mehe äratab ja su tõstab kõige kõrgemale astmele, mis iial olemas on: meelsuse isiklisesse aadelisse. See on kõrgem ja suurem kui rikkus ja kuulsus, kõrgem kõigist elukutsetest ja kõrgem igasugusest kasust. Selle poole püüa!

Lasku, oh uni!

Ed. L. Wöhrmann.

Lasku, oh uni, mu laugele,
silmake, kinni sa waju,
et jääks hädad kõik kaugele,
rahu saaks piinatudaju!

Tule ja äiuta — halasta,
westa mull' muinasmaa juttu:
Küll oleks ilus siis elada,
kaduda mälestusuttu! . . .

Kotka pesa.

Norra kirjanik Björnstjerne Björnson.

Endregaardene oli nimeks väiksel külal, mis, ümbritsetud kõrgetest kaljuseintest, üksikuna orus seisis. Pind, millele ta ehitatud, oli tasane ja wiljakandja; temast jooksis aga läbi mägestikust alla woolaw lai jõgi, mis suundus kaugel nähtawasse wetekogusse küla lähedal.

Selle weekogu ääre oli kord paadiga tulnud mees, kes maad seal esimesena harima hakkas. Mehe nimi oli olnud Endre ja küla praegused elanikud olid tema järeltulijad. Küla nimi Endregaardene tähendas aga Endre aed. Mõned rääkisid, mees olla siia põgenenud kellegi tapmise pärast, mispärast inimesed seal kõik nii tusased paistwat; teised aga jälle tõendasid, selles olla süüdi kaljuseinad, mis isegi Jaani-ajal päiksekiiri pärast kella wiit enam ei lasknud orgu tungida.

Küla kohal rippus kotkapesa, mis oli mägestikus kaljutipule ehitatud. Kõik wõisid näha, kuidas kotkaema hauduma hakkas, aga keegi ei pääsnud üles pesa juure. Kotkas lehwis küla kohal, langes kord mõne lamba, kord mõne kitsetalle peale alla ja wõttis kord isegi väikse lapse kaasa.

Sellepärast oli külas palju kartust, nii kaua kui kotkal kaljutipul pesa seisis. Inimeste keskel ajas liikus saaga, wanal ajal olnud kaks wenda, kes pesa juure roninud ja selle häwitanud; aga nüüdsel ajal ei jõudwat enam keegi sinna.

Kui kaksinimest külas kohtasid, rääkisid nad kotkapesast ja waatasid üles. Oli teada, mil kotkapaar uuel aastal jälle oli kohale jõudnud, kust ta saaki wiinud ja kes wiimast korda oli katset teinud pesa juure ronida. Noored harjutasid lapsest saadik mägedele ja puudele ronima ja nimelt wõisteldes, et kord eespool nimetatud wendade eeskujul pesa häwitada.

Ajal, millest siin jutt on, oli külas kõige tublima poisi nimi Leif. Tema polnud pärit Endrest, tal olid kräsujuuksed ja väiksed silmad, ta tegi kõiksugu

nalja ja armastas naisi. Juba noores eas kiitles ta, et kord üles kotkapesa juure ronib, aga wanad inimesed ütlesid, argu ta sellest waljusti rääkigu.

See kihutas teda faga, ja weel enne kui ta oli jõudnud parimasse wanadusse, wõttis ta ette ronimise kaljutipule.

Oli hele pühapäewa hommikupoolik suwe algul; kotkapojad olid wististi parajasti wälja hautud. Suur inimestehulk oli kogunud kaljuseina alla. Wanad laitsid, noored kiitsid. Aga poiss kuulas ainult enese nõuet, ootas, kuni emakotkas pesast lahkus, tegi siis hüppe ja rippus kohe puu otsas, mitu jalga maast kõrgel. Puu kaswas kaljulõhes ja seda lõhet mööda hakkas ta nüüd üles ronima. Väiksed kiwid pudenesid ta jalgade all, kruus ja muld warises alla, muidu walitses sügawaim waikus; ainult jõgi tagaseinas woolas sumbunud, aga alalisel kohinal oma suu poole.

Järsumaks ja järsumaks muutus kaljusein; kaua rippus poiss ainsa käe otsas, otsis jalaga toetuskohta ja ei saanud ise alla waadata. Paljud, nimelt naised, pöörsid selja sinna poole ja ütlesid, seda ei oleks ta teinud, kui ta wanemad weel oleksid elanud. Aga ta leidis jalale koha, otsis siis jälle, seekord käega, siis jälle jalaga, see andis järele, ta libises, aga rippus kohe jälle kindlasti.

Allseisjad wõisid wastamisi oma hingamist kuulda.

Siis tõusis üks sale noor neiu, kes üksikult kiwil istus. Tema oli enda, nagu räägiti, poisiga juba lapsena kihlanud, ehk küll poiss külasse ei kuu- lunud. Ta sirutas käed wälja ja hüüdis:

„Leif, Leif, miks sa seda teed?“

Kõik pöörsid tema poole; isa seisis tema kõrwal, aga ta ei tunnud teda ära.

„Tule jälle alla, Leif,“ hüüdis neiu „Ma armastan sind ja seal ülewal pole sul midagi wõita!“

Nähti, et poiss järele mõtles; see kestis üks wõi kaks silmapilku, siis aga

ronis ta jälle kõrgemale. Ta käed ja jalad olid jälle kõwad ja sellepärast läks kõik tükk aega hästi. Aga warsti hakkas ta wäsima, sest ta puhkas sa-
gedasli. Siis warises üks wäike kiwi
alla ja kõik, kes all seisis, simitsesid
tema tulekut, kuni ta alla jõudis. Mõned
ei jõudnud seda enam kannatada, waid
lahkusid. Neiu üks seisis kiwil püsti,
ringutas käsi ja wahtis üles.

„Leif!“ kobas jälle käega ettepoole,
siis, neiu nägi seda selgesti, laskis ta
käte äkki lahti, kahmas ruttu teisega,
aga seegi tuli lahti.

Leif hüüdis ta, nii et see kõledalt
üles kaljuseinale kajas ja kõik kaasa
hüüdsid.

„Ta libiseb!“ hüüdsid nad ja siru-
tasid käed talle wastu, mehed ja naised.

Mees libises tõesti, kiskus liiwa, kiwe
ja kruusa enesega kaasa, libises, libi-
ses alatasa, ikka kiiremini; inimesed
pöörasid näo kõrwale ja siis kuulsid nad
eneste taga kaljuseina all praginat ja
müdinat ja wiimaks rasket matsu, nagu
oleks liiwakott maha kukkunud.

Kui neil jälle julgust oli taha waa-
data, lamas mees purustatult maas.
Neiu lamas kiwil, isa kandis ta koju.

Noored, kes Leifi kõige enam jul-
gustanud, ei julenud nüüd temale kättki
külge panna; keegi ei julenud temale
waadata. Nii pidid wanad aitama. Kõige
wanem neist ütles temast kinni wõttes:

„See oli jõledus — aga,“ jatkas ta
ja waatas üles, „ometi on hea, et mi-
dagi nii kõrgel ripub, et kõik inimesed
sinna juure ei jõua!“

Elu ring.

H. Heyne.

Kui ma olin laps, wäike laps üm-
marguste põskedega, kes arwas kuud
weel õnnerattaks ja maailma igawese
rõõmu jagajaks, — jah, juba siis oli
mul muresid.

Kui ma ema käe kõrwal iga päew
jalutamas käisin, siis tundsin teiste,
suuremate laste pilkusiid peaaegu wa-
luga, nagu oleksid nad mulle hüüda
tahtnud: „Waene poiss, kes sa weel nii
wäike oled, et meie seltsis wabalt ei
wõi mängida.“

Ja kui ma suuremaks sirgusin ning
tänaval teiste seltsis mängisin, oli mu
salajane, ihkaw soow, et wõiksin kord
ka samasuguseid pikki pükse kanda
kui mu suured wennad.

Pikad püksid tulid, koolis üteldi mulle
„Teie,“ aga wennad ütlesid: „Waene
poiss, et ikka weel pead koolis käima!“

Ja kui ma siis elus seisin ja ametis
olin kui küps mees, tõmbasid mind mu

tundeid ikka wanade juure, kes elu
soowid juba ammu sillutanud ja kired
oma taha jätnud. — Nagu oleksid nad is-
tunud minust mäekõrgusel ja naeratak-
sid mulle leplikult: „Waene poiss, kes
sa weel seisad keset elulainte meeletut
mängu!“

Nüüd aga olen ma ise wana ja nüüd
tunnen ma noorte pilkusiid, nagu hüü-
aksid nad mulle: „Waene poiss, kes sa
nii wana oled. Meie aeg nõuab noori
jõudusi!“ —

„Waene poiss!“

Kui olin noor, siis kahetseti mind mu
nooruse pärast, ja nüüd, mil wana olen,
mu wanaduse pärast. Aga wõib olla,
ehk on see aastasaja märk, milles ma
sündisin ja milles mõisted wahelduwad
nagu päike ja wihm tujukatel kewad-
päewadel.

Wiie palmipuu saar.

Inglise kirjaniku Ottwell Binns'i romaan.

7

12. peatükk.

Dine sõit.

Saawa ja Blake jäid sõnajalgade taha seisma, kuni paat auriku juure jõudis. Siis pöörasid nad waikides ümber ja läksid selfiliste juure tagasi.

Nad leidsid need suurest ärewusest. Callaghan ja neid oldi üht osa sündmustest näinud ja ootasid põnewalt enam kuulda.

Lühidalt seletas Saawa neile seisukorra ära ja lõpetas:

"Me peame enne mõõna tsel saarel olema, muidu ei saa ma Robjohnile antud sõna pidada. Sinna ujuda me muidugi ei võt ja sel pärast võtame mina ja Blake hiinaste eest plehtvannud kaabakate paadi omale."

"Ma loodan, et Teie sellejuures hädaohule ei andu," tähendas Callaghan.

"Si, aga ma ei hoidu selle eest ka, kui see minu eesmärgi saavutamisel tarvilik on," vastas Balgrave toonil, mis vasturääkimise mõtmatuks tegi.

Pool tundi hiljem läks ta Blakega teele.

Nad mõtsid läbi metsa minnes juuna sinna poole, kuhu paat oli kadunud, ja jõudsid tüki aja pärast mäeküljele, mis ranna äärt mööda edasi läks.

Päew oli juba õhtule jõudnud, kui nad pikale liiwajoomele jõudsid saare otsas, kus nad enne veel ei olnud käinud.

Saawa waatas wälja merele ja nägi auriku ankrutulesid, mis pimedusest lahvatult läbi wilkustid, siis pituti kallast, kus aga midagi polnud näha.

Mõlemad katsusid terawasti pimedusest läbi tungida. Si olnud kuulda muud häält, kui ainult kalju wassu kohisemat merd. Mehed kuulatasid hinge tagasi hoides ja wahtisid ringi, et silmanud aga midagi.

Mõne minuti pärast sofstas Blake peetunult:

"Siin neid ei ole, mr. Balgrave; kes teab, ehk jõuad nad üle tselse saarele."

"Mitte veel meelt heita. Kui nad siin wiitwad, siis tegid nad tule sinna, kuhu laewalt näha ei ole."

"Mis Te teeksite, kui me nad leiaksime, mr. Balgrave? Neid on wiis ja neid ainult kaks."

"Jah, aga wiis on hirmu pärast narrid ja mul on kawatsus, kuidas neid saame hirmutada."

Blake ei küsinud enam, waid läks selfilisele ranna äärt mööda järele, kuhu weetõus üles tikus. Rand oli täis wähti, kes meeste eest ruttu plehtu panid.

Mõne minuti pärast lahmas Blake Saawa käsiworrest kinni ja sundis ta seisma jääma. "Seal nad on," ütles ta. "Waadate — seal!"

Ta tähendas tulehelgile veel ühe etteulatawa kalju taga.

"Seal taga istuwad nad; wean kas wõi kihla!"

Tasakesi kui kaksid hiitlised nad kalju juure, mille wassu wesi plaksus, ja peatasid seal, et maad kuulata.

Tükk maad weepiirilt, ühe wäitse kuristikku suus, kust wäke oja woolas, põles tuli. Üks mees kummardas selle kohale ja näis midagi küpsetawat, kuni neid teist kuiwal liimal lamastid. Kaks neist suitsetasid ja wesklesid, aga nii tasakesi, et kuulajad millestki aru ei saanud. Umbes seitse meetrit kaugemal, tsel pool, seisid liiwale kistud paat ja selletaga suur kalju, mille taga wähemalt tostin meest wõis warju leida.

Saawa ja Blake jäid tüki ajaks seisma ja waatlema, siis andis Saawa märku ja nad pugestid kalju warju.

"Si lähe, mr. Balgrave," sofstas Blake. "Meie seda paati ei saa, mehed on liig ligidal. Minus, mis teha wõime, on, et selle juure jookseme, aga kui ne st mõnel mehel nuga käepärast on, siis saame selle ribide wähele, weel enne kui jõuame aewastaba."

"See pole tarwilik," vastas Saawa. "Tulge!"

Nad läksid ümber kaljunnurga ja sammusid mäeweeru mööda üles metsa poole. Jõudes sinna, sammusid nad, ettewaatlikult pöösaste wähele hoides, metsa äärt mööda edasi, — mets kaswas kaldal — kuni nad oma pahemal pool ojaese wulinat kuulsid, mille suu juures madrused pikutasid.

Mõrwise ettewaatuslega astus Balgrave oja ja sammus kiwilt kiwile. Blake jalg libises korb ja ta sattus jalgapidi wette. Saawa sunst tuli krummine. Kut madrus tõusis, jäid nad kuulates seisma. Aga muud polnud kuulda, kui ojaese wulinat ja merelainete plaksumist wassu kallast. Saawa hakkas kergemini hingama. Nähtawasti polnud keegi midagi kuulnud.

"Kõik on korras," jostistas ta.

"Etis sammusid nad oja teisel kaldal edasi ja jõudsid natuke oja pärast teisel pool suurt kaljut seiswale kaldale, mida nad ehmefelt waatlemiskohalt o'ib näinud. Sinna poole roomasid nad.

Jõudes kalju juure, lahutas neid weel ainult mõni meeter paadist, mille ligidal mehed tule ääres pikustasid.

"Andke mulle oma nuga, Blake," jostistas Jaawa.

Blake andis noa, aga ütles:

"Ega Te ometi ei taha neile kallale karata, mr. Balgrave. See oleks täielik enesetapmine. Teie —"

"Pst! Tahan neid ainult ehmatada. Jookste paadi juure, niipea kui mehed plehku panewad, ja seda teewad nad wististi."

Jaawa hillis kalju warjus edasi kuni selle äärmise kandini, kuhu ta hetkeks seisma jäi. Etis hüüdis ta korraga nii tehes, nagu annaks ta oma taga seiswatele meesetele käske, mõned sõnad hitna keeles ja wiskas ühtlast oma noa üle kalju tule suunas.

See oli umbkandne wisang, oga tal oli järsk mõjuwus. Üks meesest karjatas metsikut ja keegi teine hakkas hirmsasti kiruma.

"Põrgu ja hukatus! Need neetud hiinlased!"

Ta fargas üles ja lüppas kurisika poole, kust oja tuli, ja ta jeltstitsid järgnesid talle kui ehmatatud jäneseb.

Müüd fargas Jaawa kõledasti karjudes kalju tagasi wälja. Aga ta ei saanud enam kedagi näha, wato kuulis ainult kirumist, häätesegu, kiwide kolinat ja jalgade müdinat.

Tulepaistel nägi Jaawa särawa asja; see oli tema enese wiitunud nuga. Ta jooksis selle juure ja wõttis selle ära; siis ruttas ta Blakele arwi paati litwa pealt meresse lükkama.

"Nuttu!" hüüdis ta tasalepi.

Blake kirustamiseks ei oleks seda wajagi olnud. Ühisel jõul lükkasid nad paadi wette. Sellejuures sattusid nad tulekumasse, millejärele tulagiit kuristikust hääte sõlas:

"Poisid, poisid, need ju ei olegi hiinlased!"

Kohe sellele järgnes keegi teine:

"Bagan ja põrgu! Need kaabatad wiitwad meie paadi!"

Tõusis metsik hisa. Kiwi wuhises läbi õhu ja tabas paati, teine tabas Blaket puusast, nii et ta püsti tõusis ja waenlastele wihafelt ruskaid nättas.

"Lõlpea, paati," jostistas Jaawa. "Nuttu, lükkake!"

Behme liiw takistas paadi libisemist, kuid olid nad ta juba wee ääre lükanud, kui esimene waenlane kuristikust wälja tungis ja,

nungi käes, nende poole jooksis. Mees oli oma sibiks wõtnud Jaawa, kes paadile weel ühi nõhu andis ja siis fõrwale fargas, parajaste kui mees toritas.

Wälkkiiresti tõusis Jaawa ruskas ja wirtutas kallaletippujale nii raske hooi fõrma taha, et see paar sammu tagasi waarus ja siis maha kukkus.

Blake oli waherajal paati roninud ja andis sellele aeruga fõwa tõuke, nii et ta täitsa wette libises, mille järele ka Jaawa sisse hüppas.

Raine ahwardas paati kaldale tagasi paajata; samal hetkel tabas üks kallaletippuja, kes weite karunud, paadi äärest kinni ja latusis seda ümber tõmmata. Kui Blake tema käsi paadiäärel nägi, andis ta neile aeruga nii fõwa hooi, et mees karjatades lahti lastis.

Waherajal oli ka Jaawa aeru kätte kahanud, ja wõimsal jõudel libises paat sügawamasse wette.

"See oleks korras," hüüdis Blake rõõmsasti.

Saadetud metsikutest kirumistest ja sojatustest, lahkus paat tulehelgi piirkonnast ja jõudis wälja pimedusse.

Wihfett jõudsid nad jälle wäiksesse lahte, kus pärast lõunat ärew lugu sündinud, ja pöörsid paadinina kalda poole. Wähenedes rannale, sõlas tasane:

"Ku—i—i!"

"Dete Teie see, Callaghan?" wastas Jaawa ettewaatlikult sumbutatud häälega.

"Jah, kõik on korras, Joet"

Kui paat krigisedes randus, jooksis Callaghan sinna.

"Nii siis saite tõesti paadi? Mina ei arwanud seda wõimalikust ja lappisin waherajal seda proad, nii hästi kui see pimedas wõimalik oli. Sellejuures leidsin midagi, mis meie wõib kasulik olla — kirwe."

"Suurepärane, mina oskan kirwest tarwitada kui puulõhtuja. Kus on neitud?"

"Seal pöõsa taga; nad kogusid waherajal pähtlaid."

"Wäga hea. Looge neitud ja pähtlad, sest meie sõidame lohe teele; aega ei wõi wiita."

Rasklämmend minutit hiljem lükkasid nad paadi kaldalt jälle eemale. Callaghan ja Blake jõudsid ja Balgrave tüüris. Ta tahtis aurikut ringis mööda sõita, oga juba natuke aja pärast sattus paat tugewasse woolusesse, mis saartemeres alati olemas on. Ja oma hirmuks märkasid nad, et woolus neit just ankrusseiswa laewa poole ajas.

"Põrgu ja klapermaod!" jostistas Blake. "Me pörlame aurikuga kolku!"

„Sõudke!“ soostas Jaawa. „Ebas! Mit ruttu kui jaksate!“

Mõlemad jõudsid, mis jaksasid, aga ei jõudnud wooluse vastu võidelda. Kui nad oma waewa mõimetusest aru said, jätsid nad ähkiides aerud seisma ja lastsid endid woolusest ajada. Nurika tuled tulid nähtawale ja ta teha fertis ähwardades üles tähtedega ületülwatud mereft.

Siis wiis keerutis paadi laewast mööda, ainult tosin sammu ankrutetist kaugel.

Blake firus kergendatult ja Callaghan naeris tasakest, kuna ta öde kergemini hingama hakates soostas:

„Sumalale tänu!“

Weel mõni hirmurohke sekund, ja siis libises paat sügawasse, rahuliku wette. Nuriku tuled jäid kka vähemaks ja warsti kadus ta wiimne masituli pimedusse.

13. peatükk.

Wiie palmipuu saar.

Umber pool tundi hiljem pööras Balgrave Nora Callaghani poole mingisuguse küsimusega. Kuid neiu oli jäänud magama.

Blake oli see, kes wiimaks waiuse katkestas.

„Miks saare küljel tahate maanduda, mr. Balgrave?“

„Ei tea seda weel. See on ka ükskõik, kui aga koha leiame, kuhu paadi saame ära peita seni, kui aurik tuleb.“

„Ja kuidas tahate tüdrukut lätte saada?“ küsis Blake unest.

„Selle üle pole ma weel järele mõelnud. See peab aga sündima, ja nimelt, jalamaid niipea kui paat aurikult on maandunud. Mees, kes seal kommandeerib, tegulise ruttu ja ei walt abinudsid.“

„Kas Te teda siis tunnete?“ küsis merimees undishimulikult.

„Paraku liig hästi.“

Jaawa hääl kõlas karebalt. Siis jäi ta waijeks. See waius oli nii jäine, et Blake teda ei julenud segada.

Tund aega hiljem tõusis mereft must kogu ja kaljude vastu mühisewate laine kohin sat kuuldamaks.

„See on wiie palmipuu saar, eks ole, mr. Balgrave?“ küsis Blake tema õlast üle wadates.

„Jah,“ wastas Balgrave, „aga ma usun, et maandumitaga leiduni peame ootama.“

Igast suunast kajas mühisewate wete ja lofsumate laine hoitaw pörge. See lastis oletada kaljurahne ja karisid, mis maandumise pi-

medas wõimatuts tegid. Paat ristles pikkamisi ja ettewaatlikult merel.

Tund aega enne loitu ärkas Nora Callaghan ja waatas ringi. Sügaw pimedus hoidis paadi ümbruskonna alles oma wõluwuses, aga must wari, millena saar esile fertis, oli selgesti nähtaw. Wäljaarwatud laintemurd kaldal, oli loit waike.

Pikkamisi hakkas taewas idas ahetama. Wee tinnust wärm muutus pikkamisi helkjamaks. Must joon, mis filmapilri tähendas, taganas sirawa htlguse ees ja kogu taewalaotus omas roostlise walguse. Suurem osa saart seisis weel sügawas warjus, aga tähed olid juba lahwatanud.

Äkitselt ilmufid wtis palmipund saare tipule nagu tulesse kastetuna. Idas fertis esile suur eluandja, ja meri siras miljardidest sajtridest.

Korraga aga seisis kogu saar, mis lofsata rohelinega kaetud, terawates joontes nende silmade ees. Murdlainte walge wahu kohal lendlesid ktsades kajatab ja nende kohal parw paraditsi liude, kelle suled päikse esimeste kiirte läes kõigis wärwingutes kiirgasid.

Paadiskõljad olid troopilamaa hommitu ärkamisi waike imestusega waadelnud. Wiimaks katkestas Blake kare hääl waiuse.

„Seal seisab kindel maandumispait, mr. Balgrave, seal nende kabe kalju wabel. Paremat ei oleks ma wõinud soowida.“

Saarelt ulatusid meresse kaks umbes ühepikust kaljuselg. Nende wabel oli weft rahulik ja sügawroheline. See waihe suundus helewalgele kaldale, mille taga seisis roheliste taputaimedega kaetud kaljune kõrgusit.

Wtiis minutit hiljem pündutas paadi põhi madalaz wees seiswat liiwapinda. Mehed kargasid kolmekesi paadist wälja, tõmbasid ta kaldale ja aitasid siis ka neidufid maalewlekul.

„Etin me siis olekime,“ hüüdis Andy Callaghan naerdes. „Mis nüüd?“

Eane kui Jaawa wastas, silmitses ta kallast ja kaljut ja metsa selle taga.

„Kõige pealt tuleb nüüd eine, ja nimelt ruttu. Siis lähen ringi waatama. Wõt ei — parem wõtan oma etne kaasa ja lõõn selle teel.“

„Ega Te ometi ükft ei lähe?“ waidies Callaghan.

„Siiski, see on parem. Pean selgusele jõudma, kus aurik seisab. Üks inimene litgub kiiremini ja teda pole ka nii kergesti märgata kui suurt feltskonda.“

„Aga —“

„Mitte mingisugust aga, palun, Andy; teil on sängi kallalt töös. Peate ära peitma paadi ja waatama, et ka tse warjupaiga leiata selleks puhuks, kui aurik peaks stia tulema. Siis on

waja mõõna puhul loikuteft kalu otftida. Ma-
tine kookuspähklate söömine läheb igawaks."

Näätkides wõttis ta ühe kookuspähkla paa-
dift ja loikas ta noaga lahti, seft nuga oli weel
wiimiseft hõst saadif tema käes.

"Wõtan ta kaasa, Blake," ütles ta kergesti.
Wõimalik, et mulle teda waja on."

Need nähtawasti muretumalt õeldud sõnad
tuletasid teistele jälle meele hädaohtu, mis neid
ootas. — Blake porises midagi, mis kõlas
nagu krumine, ja Callaghan ulatas Balgra-
bele kirme, mis ta leidnud.

"Parem wõtke kaasa minu rewolwer, Soc, "
ütles ta. "Puhastasin ta ära ja usun, et püs-
sirohi on kuwaks jäänud."

Jaawa raputas pead.

"Ei," ütles ta, "Teie ei tohi jääda sõja-
riistata. — Kes teab, mis juhtub. Teil on
neid kalista. Ra wõin ma tarwitada ainult
waifset sõjariista."

Ta lehwitas käega nelle lahtumiseft ja
pööras kaljule, mille taga kaswas mets. Sealt
läks ta otsejoones üles saare tipu poole, kus
wiis palmipuud kaswasid. Taputatmed, ottad,
sõnajalad, tihedalt kaswawad puud, mille wahel
mets wiinapuud wäänlesid, taktistafid ta eba-
sihitudmist.

Täht aja pärast jõudis ta saare kõrgemasse
tippu, mida kroonitsid wiis palmipuud, mille lad-
wad tuules kõlufid.

Jõudes sinna, heitis ta pikali ja waatas
ringi. Umberringi siras ja säras meri siniro-
helises wärwingus. Waogubel ujufid lumitwal-
ged merilinnud. Ainult dealistaudselt libises
ta pill üle saarte ahela, mis ida poole hõbe-
särallisse mereesse ulatas. Kõik oma tähelepanu
koondas ta saarele, kust ta oma sõpradega õõ-
sel oli põgenenud. See tõusis nagu roheline
mäetungas mereft üles. Järgmine pill meenu-
tas ta, et meri kahe saare wahel tühi oli. Au-
rikust polnud näha jälgegi.

See leidus ajas ta koha jalule. Nii siis
oli aurik enne loitu wististi ära sõltanud ja
sinna kohale asunud, kust ta siia filma ei paifi-
nud. Wiitwitamata hakkas ta selle suunas
ebast minema, kartes, et juba liig palju aega
oli kaotanud. Warsti jõudiski ta lagedale, kuhu
talle saare sitamaani nägematu osa filma paistis.

Ühes wäikeses lahes seisid aurik ja wiskas
parajasti ankrut mereesse. Polnud enam aega
kaotada. Kaljuseina äärt mööda ebast minnes
leidis ta koha, kust wõis alla minna. Sealt
jõudis ta ruttu kalbakaljule ja wõis auriku
niiud selgesti ära tunda.

Braegu lasti aurikult paat wette. Jaawa
kirustas samme, niipea kui oli paat wette las-

kunud. Paat oli umbes pooltel teel kalda ja
auriku wahel, kui ta sattus lagedale, mille pind
kunagi paistis haritud olewat. Selle ääres
seisid palmipuulehtedega kaetud onn. See oli
kahtlemata Ezra Robjohni majakene, mis ta
ifa siia ehitanud. Selle tagast wiis selgesti
nähtaw teerada kaldale.

Jaawa jäi mõneks minutiks seisima ja ka-
watfust septsfema. Ta wankus, kas joosta alla
kaldale ja sealt pöösaste warjust paadi maan-
dumist filmitseba, wõi jääda sinna, kus ta wi-
bis, et ära oodata tulijate maalejõudumist ja,
nagu ta oletas, siia onni juure tulekut. Ta
polnud weel mingisugusele otsusele jõudnud, kui
talle meele tulid tütarlapsel sõnad, kes leegi
muu ei wõinud olla kui Minah Robjohn. See
oli ütelnud, et warandust ainult kõige jäga-
wama mõõna ajal wõimalik olla kätte saada.
Sellepärast pidi ta kalda ligidale jääma.

Nende mõtetega lahkus ta kohast, kus onn
seisid, ja jooksis, ennast puude warju hoides,
kalda poole. Ta oli ainult weel arwata kümme
sammu kaldalt kargel, kui paat maandus ja
selleft wälja astus mees, keda mädrused olid
nimetanud Browniks. Temale järgnes neiu
kirjus riietuses.

Paadi meeskond loosnes ainult hiinlastest.
Walge mees jäi seisima ja kärke andma, mille
järele ta neiu järgnes, kes läbi madala wee
juba oli kaldale tulnud.

Temale koondus nüüd kogu Jaawa tähele-
panu. Ta pidi mõtlema kirjeldusele, mis pool
meelemärkuseta Robjohn temale oma tütreft
annud: "Ta on nagu kull, walge kui waho ja
hiilgaw kui magnoolia."

Jaawa tunnistas enesele, et see kirjeldus
täitsa õigustatud oli. See neiu sarnanes tõesti
troopika lillele, mis wahakarwa lahwatanud,
ainult ta filmad olid süsimustad. Ta näojo-
ned sarnanesid terawastilõigatud kameele, ta
käsiwarred läikisid päiksewalgel elfenbein-
walgetena, ta huuled olid sarlakpunased. Ja ta
liikis nii wabalt nagu inimene, kes ita! saa-
pauudust pole tunnud.

Niipea kui ta neiu pildi omale filma sul-
gunud, pööras ta oma tähelepanu ta riietussele,
mille sarnast ta weel ita! enne ei olnud näinud.
Kleit kullus kirjus wärwingus ta ümmargus-
telt rindabelt kuni pea põlwedent ja loosnes
parad. isilindude sulgedest, nagu Jaawa, kes
nenbe lindude peale aru-saartel jahiti pidanud,
niiud märkas.

Hüie mehe suust, kes neiu kõrwal seisid,
'attestas Jaawa tähelepanu.

"Ja nüüd, wäike, wiid sa minu sinna paika,
kus warandus seisab!"

Mehe hääl ei kõlanud mitte enam meelita-
walt, waid tal oli ähwardaw kõla.

Neiu kohtus; kahtluse asemele, mis ta sil-
mist paistis, asus hirm.

Järgides äkilisele impulsile, hüüdis Jaawa
oma warjupaigast neiuile:

"Minah! Minah!"

Hämmastus ilmus neiu ilusale näole, kuna
mees ta kõrwal sirgetis lähwas, nagu oleks
just ta kõrwa juures rewolwrit lastud.

Ta kahmas rewolwri järele, kuna Jaawa
teist korda hüüdis:

"Kuttu, Minah, stia!"

Mõtlemitseks mõimetu ja atnult loomusun-
nisk ja kartusest oma kõrwal seiswa mehe wastu
actuna, hakkas neiu jooksuma.

Tema saalja suust tuli wihakarjatus ja ta
algas tagaajamist, weel enne kui neiu jõudis
sõnajalgadeni, mille warjus pettus Jaawa, sel-
lejuures rewolwrit kätte wõttes.

"Kuttu, Minah! Stia!" hüüdis Jaawa
jällegi ja astus ühtlast sõnajalgade warjult
välja, Blake nuga käes.

Tagaajaja nägi teda ja peatas hetke. S is
aga kisas ta wihast kriisates:

"Sina? Araneetud —"

Peaaegu ühel ajal nende sõnadega kõmatas
pauk tema rewolwrist.

Jaawa karjatas, lähwas ringi ja luktus
sõnajalgade wahela maha.

Neiu peatas, jooksis hetke aega ja heitis
pilgu tagasi mehele, kes, juitsew rewolwer
käes, weel seisus. Etis nägi ta hiinlast paadist
maale kargawat ja tulijalu tema poole jook-
wat, mille järele ta nagu põgenew metsloom
põõsastesse kadus.

Mees kes ta saarele toonud, hüüdis temale
weel kord järele:

"Tagasi, Minah, kuulled? Tule tagasi!"

Neiu kuulis seda küll, jooksis aga peata-
mata edasi.

Rewolwriga mees hakkas talle kirudes jä-
rele minema, aga paks wõsastik oli neiu juba
oma hõlma wõtnud.

Etis jäi mees kuulatades seisma.

Balmipunde kohtu kustutas neiu sammude
kahina. Ja kui hiinalased mehele järele jõudsid,
kiseudas meile wihast:

"Järele temale! M-nae metsa latali ja
ajage ta mere kaldale. Saba dollari sellele,
kes ta kinni püüab!"

24 peatükk.

Neiu metsas.

Callaghan ja Blake olid pärast Jaawa lah-
kumist hoollega selle kätte teostamas. Ima
suurema waewata leidsid nad peidupaiga, mida
nad häda puhul ta warjupaigana wõisid tar-
witada. Sähemal järelwaatusel selgus, et tapu-
tainedega kaswanud kaljusein kolmest kohast oli
lõhkenud. Need lõhed tekkisid fikselätku koo-
passse, millest kaks üksteisega olid seotud.

Callaghan nägi seda rahuldustundega ja
tahtis taputaine koopasuu eest parajasti kir-
wega maha rainda, kui Blake tal kästwarrest
kinni kahmas.

"Jätke see, herra," ütles ta. "Me wõime
tained eest kõrwale paenutada, kui tahame sinna
sisse minna. Need tained on meie heaks war-
juts."

See sündis, mispeale nad paadi üle litwa
august sisse tõmbasid. Kui taputained jälle
manale kohale tagasi kargasid, polnud paadist
jällegi näha.

"Hädatorral wõime tarwitada teist sisse-
käiku," ütles Callaghan. "See peidu-urgas on
just kui meie jaoks loodud."

"Wäga õige, ja nüüd lähen ma kalade ja
wähkide jahile," wastas Blake.

Ta wõttis linased kingad jalast ja läks
mere poole. Teel jäi ta weel kord seisma
ja ja hüüdis Callaghanile:

"Waadake, kas Te wasti metsast midagi ei
leta, mõne roostõuna wõi midagi muud niisugust."

"Hea küll, lähen otsima."

Callaghan andis weel oma õele juhatusi,
et ta randaaetud puid koguks tule tegemiseks,
hettis pilgu San-Tshunille, kes, istudes kaljul,
waitkides merele wahtis, ja läks siis teele, ni-
melt Jaawat jälgides. Ta ei leidnud küll õnnu,
aga leidis kanaaripähklaid, millest ta taskud
täis toppis, siis metsa edasi sammudes.

ühel lagedal platsil peatas ta ja pööras,
juba poolkandu tagasi minna kawatsedes, üm-
ber, kui teraw rewolwripauk talle kõrwa kajas.

Rirjude sulgebega tuide tiivalöögid kaksid
kõit järgnewad kohinad kinni, sest pauk oli tuid
lendu ehmatanud.

Warsti sellejärele kuulis ta kangelst hüüdeid.
Need olid nii kangel, et neist aru ei saa-
nud, pealegi paisusid nad warsti hääletõmms.

(Järgneb).

Hindmõistatus

Nr. 8 (98).

Tosin kuradisi tahtsid Tallinnast Naissaarele minna, kuid sattusid „Suur Tõlli“ poolt jäässe lõhutud weerenni. 6 kuradit uppusid ära. Mitu kuradit jõudsid Naissaarele?

Lahendused tulewad saata „Romaan'i“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16 kuni 31. maini. Lahendajate nimed avaldatakse „Romaan“ nr. 12 (102).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse välja: 1) Laua krocket, 6 mängijale; 2) M Eiseni — Esiwanemate ohwerdamised; 3) F. Tuglase — Hingemaa.

„Romaan'i“ talitus.

Trükiwead „Romaan“ nr. 7 hindmõistatuses.

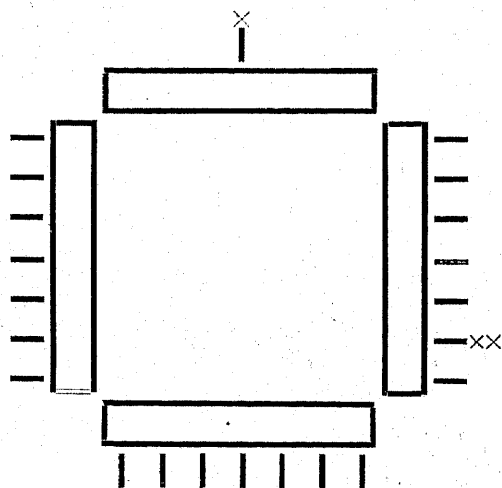
Mõistatuse kujundis nr. 6 paremal pool ruudus peab olema nr. 45 — nr. 43 asemel; nr. 49 pahempoolne ruut peab olema must.

Küsimus nr 22, mis hoopis välja on jäänud, on: mis iseäranis wiimastel aastatel paljudel inimestel puudub.

„Romaan'i“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 3 (93)

×× märgitud sõdurist hakati lugema.

Erich Peegel, Rich. Piilberg, Olga Pär-
lin, Johannes Parol, Johannes Peetri-
mägi, Eliise Piilow, W. Pukk, E. Pärn,
Albert Pirn, Raimond Patrik, Alfred
Petton, N. Raudwere, J. Rääbus, Katti
Rääbus, K. Rebane, Nelly Reintam,
Lydia Riis, M. Rosenstrauch, A. Raud-
sepp, M. Redlich, M. Raudsepp, T. Rumm,
Herbert R, Egon Salon, E. Siitam, Ro-
land Simmer, E. Semiskar, Karl Saare-
pera, Amalie Sarw, Leida Simmer, J.
Soo, M. Sossin, Aliide Sareoks, C. Suise,
Joh. Strauberg, Ernst Tamm, Al. Tamm,
A. Tennfeldt, A. Ufer, Nelly Uhlberg,
Uku, Karl Wiismann, Endel Wahtrik,
E. Waho, W. Waho, H. Weinberg, R.
Walter, L. Wirbel, Feliks Willemson, G.
Walton, H. Wiiralt, R. Waldson, Mihkel
Wirbel, C. Wahlmann, P. Weimann,
Konstantin Wahtra, J. Nõmmits.

Tartust: Ed. Allas, A. Allas, M.
Braun, O. Dawed, Johannes Erton, Alek-
sander Entson, Endel Eilsen, L. Jõul,
Erwin Jerkowitz, Joh. Jõul, E. Kiwastik,
Meinhard Kopa, Wanda Kont, L. R.
Kogre, Harry Kuhlberg, J. Kootmann,
E. Meerits, Hedwig Puijat, Alfred Pil-
berg, Linda Pedajas, Arnold Rosenberg,
W. Strauss, Leonhard Tobber, Silwia
Tulff, E. Tees, Olew Kruus, O. Nõöp,
Arnold Unt, A. Wermann.

Walgast: P. Animägi, Asjaarmas-
taja, Charli Chaplin, M. Elias, Olga
Hiio, Elly Riiv, Emilie Reinhold, Elwy
Nürk, E. Neumann, T. Peltser, J. Ruga,
O. Sisask, Sengbusch, J. Sisask, Ella
Tänna, Wiktor Tänna.

Wõrust: Linda Jõgewa, jaan Kilk,
F. Trumm.

Pärnust: Harry Alla, W. Blumann,
Sergei Dubkowsky, Ilse Hiion, A. Itter,
E. Rewardt, Alla Klassen, H. Kager,
O. Kollist, Wladimir Keppi, Milda Küng,
Alfred Lõhmus, Al. L., Alja Melder, R.
Mängel, Elise Nuume, M. Oidermann,
S. Palu, L. Reinik, Brigitte Udikas,
„Weronia.“ Minny Winkler, Walentin
Wuks, Linda Warm, A. Wiidermann.

Wiljandist: Juhanna Andrea Peeter,
A. Aman, B. Birkenbaum, Ilse Juh-
kam, Ed. Kallit, W. Matsike, K. Müüri-
sepp, M. Nõges, E. Oinas, Tuuts. Üprus.

Mõisaküläst Mihkel Palu, Ella Palu,
Johannes Reinhaus, Arnold Reinhaus.

Rakwerest: Helki, Hõbemägi, Jo-
hannes Kask, Fritz Kask, W. Põiklik,
Leonhard Pender, Ferdý Riisberg, Otto
Riisberg, Felix Tenneberg.

Narwast: Konst. Karukäpp, K. Roots,
R. Sakk, Karl Waldmann.

Tapalt: Emma, K. Juul, Freddy Ki-
wiräk, W. Kull, E. Luuk, B. Luuk, H.
Joh. Rätsep, Aleksander Rätsep.

Patküläst: A. Kirjamägi. **Wägewart:**
L. Aumees. **Hagerist:** Edgar Aren-
schildt, Rud. Gutmann. **Kohtla Järwelt:**
Ferdinand Anton, W. Bõotor, M. Sil-
lenbach. **Kuremäelt:** Joh. Kangur. **Abjast:**
A. Aasamõis. **Tõrwast:** Helmi Ävlo. **Tor-
mast:** Willem Dawel. **Paidest:** L. Ehe-
land, Leo Kersten, Martin Neller. **W.
Karistast:** Hendrik Wilpsar. **Wiimsist:**
S Unt. **Kurist:** Linda Uusmann. **Tol-
last:** Hans Hakkaja. **Aserist:** Lola
Einberg, A. Tomingas, T. Weigel. **Ku-
resaarest:** Sergei Elendt, A. Nellis, A.
Taew. **Haapsalust:** Wold. Kiwisto, Helmi
Lapmann, A. Limberg, Helene T. Rõn-
gust: Rudolf Eichwaldt, E. Tobber,
Adolf Tobber. **Pukast:** Hans Freimann.
Keilast: Joh. Gutmann, A. Kutpri. **Ris-
tiküläst:** Emilie Grents. **Laupalt:** W.
Gerberson, A. Haas, Magda Kiwisaar.
Järwelt: Art Kase, Gertha Kase. **Ko-
lust:** J. Gustawson. **W. Maarjast:** Ju-
tik, M. Tooming, O. Tooming. **Mähklist:**
Gustaw Lang. **Kiltsist:** Laine Läll. **Ku-
rist:** Hermann Krummast. **Raplust:** E.
Keigla, Raimond Tiisel. **Elwast:** Max
Kalberg, Wold. Kalberg. **Jõgewalt:** R.
Terasmägi. **Kõnnust:** Jakob Wilippus.
Jõhwist: Clara Kask, John Pupp.
Amblast: Julie Kirnmann, Ewald Le-
pik, A. Pragga, Paul Türk, Arn. Wolter.
Palamuselt: M. Lõoke. **Kuusalust:** E.
Maasikas. **Keawalt:** Ed Namsor. **Lii-
walt:** Johannes Org, R. Pilberg, Aug.
Kukepala, R. Wirroja. **Türialt:** M. Pau-
lus. **Sangastest:** Oswald Saul, Saldos.
Pilistwerest: T. Sagar. **Wändrast:** A.
Rossmann. **Sakust:** Arseni Seema,
Wi-Re. **Saare-Kärdlast:** Georg Tuling.
Kärust: M. Tiido. **Pritsust:** Lygia Tulff.
Torist: H. Wolmerson. **Wõhmutalt:** M.
Tsaan. **Nõmmelt:** Karin L., J. Moiser,
Joh. Hutberg. **Freibergist:** Artur Lin-
holm. **Sompast:** R. Rikken. **Kundast:**
A. Timm, Karl Kulo. **Petserist:** Marta
Kristowing. **Märjamaalt:** E. Uusman.
L. Tähkwerest: Edi. **Juurust:** Joh
Kulderknup.

Neist wõtsid loosimisel: 1) Nahasse
kõidetud laua kirjabloki — Karin L.
S Pärnu maantee Nr. 23, Nõmmelt; 2)
A. H. Tammsaare „Pikad sammud“ —
R. Wiiraja, Liwalt; 3) Bernh. Linde
„Noor Eesti 10 aast.“ — Rudolf Eich-
waldt, Rõngust.

„Romaani“ talitus.

LAENU- RAAMA- TUKOGU

S. KARJA 21 III

Õpetus juurelõikuses

parema meetodi järele mantlist kuni pesuni, lõigete kokkupanekus, selgapassimises, moelehe järele töötamises ja õmbluses. Tehakse lõikeid moelehe järele ja kõiksugu mustrid.

ÕPETUS ILUTIKANDUSES masinal ja käsitsi; kõiksugu walged ja wärwilised tööd.

Wõetakse vastu mantlite, kostüümide ja kleitide õmblus- ja tikandustöid.

NÕMMEL, Põllu tän. nr. 15.
Telefon 1-51.

Ajakiri „ROMAAN“

(V. aastakäik)

toob igas oma korralikult kaks korda kuus ilmuwas numbris romaane ja lühemat proosakirjandust mitmekesiselt rahwustelt laialises walikus.

„ROMAAN“i“ siht on tutvustada Eesti lugewale rahwale maailma tähtsamaid kirjanikke nende põnewamate ja tuumakamate teoste teel.

„ROMAAN“ toob põnewaid jutte, on see ju „ROMAAN“i“ otsekohene ülesanne, et igaüks leiaks temas wäärtuslikku ja huwitatavat lugemist.

„ROMAAN“i“ keel on rahwalik ja arusaadaw igaühele.

Tellimishinnad:

1/1 aastas (24 nr.nr.)	750.	marka		2 kuus (4 nr.nr.)	160.	marka
1/2 „ „ (2 nr.nr.)	400.	„		1 „ (nr.nr.)	80.	„
1/4 „ „ (6 nr.nr.)	225.	„		Üksiknumber	40.	„

Kõik järgnewad romaanid lõpewad iga aastakäigu wiimasas numbris ja järgmiste aasta esimeses numbris algawad juba uued romaanid.

„ROMAAN“i“ tellimisi wõtawad vastu, ka endiste aastakäikude peale, ilma iga lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

Üksiknumbrid müüwad kõik ajalehe müüjad, raamatukauplused ja raudtee raamatukapid.

Endiste aastate (1922, 1923, 1924 ja 1925 a.a.) üksikud numbrid on weel saada talitusest harilikku hinnaga, peale nr. 1 ja 2. 1922 aastast.*

Tellimine 1925 aastaks kestab edasi. Tellida võib ükskõik missuguse numbriga alates.

„ROMAANI“ talitus, Tallinn, Müüriwahe tän. 16.